

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

יתרו

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1630 50th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2024

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת יתרו

- ג ..... כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד
- ו ..... לא יהיה לך אלוהים אחרים - אבל לנו 'אלוקים קרובים'
- ט ..... ביום הזה באו מדבר סיני - תתחדש כנשר נעורכי
- יא ..... לעשות רצונך אלוקי חפצתי - חשיבות ההשתוקקות והרצון
- יד ..... קבלת התורה - כוחה של קבלה
- טז ..... וכל אשר לרעך - סיום עשרת הדברות בבין אדם לחברו כי זה עיקר התורה

סדר ועימוד:

א.ש. אשדוד:

shwrtz@bezeqint.net

פרשת יתרו

בשרו חדודין חדודין, מיצר על איבוד מצרים, אמנם מכל מקום שמח בישועת ה' ואמר 'ברוך ה' אשר הציל אתכם', וכלשונו 'הגם שכאב לבו על מצרים, אבל הבין כי ה' לא יעשה עולה במשפט וכל דעבד לטב עביד', ולכן שמח ברעה זו למצרים ושיבחה ה' עליו, והיא המדה אשר הורו לנו חכמינו ז"ל בשם שמברך על הטובה בן מברך על הרעה, ואמרו לקבלינהו בשמחה, וכן עשה יתרו אחר שסיפר לו משה - ויחד יתרו שנעשה בשרו חדודים, מ"מ התחזק ואמר ברוך ה' אשר הציל אתכם, ולא מצינו כזה בישראל עד עתה שנתנו שבח והודיה על הרעה, אלא על הטובה שהשיב להם ה' ביציאת מצרים ובקריעת ים סוף, אבל על

ברוך ה' - כל מאי דעביד רחמנא לטב עביד בפרשתן (יה י), 'ויאמר יתרו ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה', איתא בגמ' (סנהדרין צד.) 'תנא משום רבי פפייס, גנאי הוא למשה וששים ריבוא שלא אמרו ברוך עד שבא יתרו ואמר ברוך ה'', ותמה הגה"ק ה'כתב סופר' זי"ע (ד"ה ויאמר) שהרי מפורש בתורה שמושה ובני ישראל אמרו שירה על הים, ומה בכך שלא הזכירו לשון 'ברוך' דייקא, ומה ה'גנאי' ברבר.

ומבאר ה'כתב סופר', כי הנה כתיב (פסוק ט) 'ויחד יתרו, ופירש רש"י בשם מדרש אגדה 'שנעשה

א. סיפר כ"ק אדמו"ר מפינסק קארלין זי"ע, שפעם אחת ביום שב"ק בבוקר נענה הרה"ק רבי אהרן גארדיא זי"ע, שהיה מומחה גדול בחכמת הרפואה (ונתקרב לתשובה על ידי הרה"ק המגיד ממעזריטש זי"ע) לרבו הגדול המגיד ממעזריטש זי"ע על אחד מהחסידיים שרואה על פניו שמקננת בקרבו מחלה אנושה פנימית, ולא נותר לו לחיות בעולם הזה יותר מכמה שעות בודדות רח"ל. אך למרבה הפליאה נראה האיש לפנות ערב בבית המדרש כשהוא מהלך על רגליו... שאל 'המגיד' את ד"ר גארדיא היתכן... והרי אמרת שבתוך זמן קצר כבר ישיב את נשמתו ליוצרה, השיב ד"ר גארדיא, אכן מה שאמרתי אמת היה, לפי 'הכרת פניו' כבר היה קרוב אל המתים יותר מאל החיים, אמנם, למעשה אכל האיש בביתו איזה מאכל חריף ביותר במידה גדושה ביותר שלא כפי דרך העולם, וחריפות המאכל 'שרפה' את המחלה.

מיהרו לשאול את האיש למעשיו וסדר אכילתו באותו יום השב"ק, וסיפר להם, כי לגודל עניותו לא הצליח להכין שום מאכל לכבוד השב"ק, ובעיצומו של יום גבר עליו רעבונו עד מאוד, וחיפש בכל פינות הבית אולי ימצא 'משהו' להחיות את נפשו, חיפש ופשפש ולא מצא אלא מין מאכל חריף ביותר, ולגודל רעבונו אכל ממנו 'שיעור סעודה' להרגיע את הבולמוס שאחז בו...

הבה ונתבונן, הנה יהודי זה היה יכול להתלונן ולהתאונן, מה נשתנה חלקי מכל העולם, מדוע נגזר עלי חרפת רעב ועוני שכזו, עד שאין ידי משגת לקנות ולהכין אפילו דבר מאכל אחד ראוי לשמו, הלילה הזה כולו מרור... ולא די ב'כזית' מרור בשיעור מצומצם אלא מאכל חריף בכמות אדירה שאין הפה והמעיים יכולים להנות ממנו... אך קוב"ה אומר, למענך ולטובתך מנעתי ממך 'שאר ירקות'... בכדי שתאלץ בעל כרחך לאכול מלוא חפניים מאותו מאכל, והכל בכדי להותירך בארץ החיים...

ב. סיפר הגה"ח רבי ישראל זלמן שלובסקי זצ"ל משמשו של הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע על אחד מהחסידיים שהיה דחוק מאוד בפרנסתו, ויהי היום ונקרא הלה אל הרבי, ובבואו לפני הרבי, אמר לו, נצרך אנוכי למאתיים רובל ואבקשך שתמציאם לידי, פשיטא שלא היה לו משלו אפילו עשירית מסכום נכבד כזה, אך התאמץ למלא בקשת הרבי, קיבץ מידידיו ולווה מעות, עד שהצליח להשיג מלוא הסכום והביאו אל הרבי. לאחר שנתיים ימים שוב קרא הדברי שמואל לאותו חסיד, ו'כמעשהו בראשונה כך מעשהו בשניה', שוב ביקש הרבי מאתיים רובל מבלי להסביר עצמו מדוע 'נטפל' אליו דווקא... ושוב חזר החסיד והתאמץ לקבץ פרוטה לפרוטה, ולווה הרבה מידידיו כשבמחשבתו הוא עומד לחסוך מפת לחמו הדלה כדי לפרוע את החוב. ויהי מקץ שנתיים ימים, ושוב

אפך ותנחמני'. ומבאר ה'ערוך לנר' מה הוקשה לרב יוסף בדברי הכתוב אודך ה' כי אנפת בי וגו', ומה התיישב לו על פי ה'מעשה' שהביא על אדם שרצה לצאת לסחורה וישב לו קוץ. אלא ביאורו, כי לכאורה קשה דקדוק לשון הפסוק ישוב אפך ותנחמני, שהיה צריך לומר שב אפך ותנחמני בלשון עבר, ומדוע נקט ישוב אפך ותנחמני בלשון עתיד - שנראה שעדיין לא שב אף ה' ממנו ועדיין לא ניחם אותו, ואם אמנם עדיין לא נושע, ועדיין הינו 'באמצע' הצרה - מה יש לו כבר עתה להודות לה'. על כן הביא רב יוסף את המעשה באחד שישב לו קוץ והיה נדמה לו כצרה

השעבוד במצרים ועל שאר הצרות לא ברכו, והן הן דברי חז"ל גנאי היה לישראל שלא אמרו ברוך היינו באופן שאמר יתרו, ונכון².

יתר על כן מצינו בדברי ה'ערוך לנר' (נדה לא.) על הא דאיתא בגמרא (שם) 'דרש רב יוסף מאי דכתיב (ישעיה יב א) אודך ה' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני, במה הכתוב מדבר, בשני בני אדם שיצאו לסחורה, ישב לו קוץ לאחד מהן (ומחמת כן לא היה יכול להפליג לדרכו), התחיל מחרף ומגרף, לימים שמע שמבעה ספינתו של חברו בים, התחיל מודה ומשבת, לכך נאמר ישוב

נקרא אל הרבי, ונתבקש להמציא עוד מאתיים רובל... ומבלי להרהר מאומה אודות דרכי רבו, התייגע החסיד והגישו לפני הרבי.

כעבור תקופת זמן נכנס החסיד אל הדברי שמואל, ואמר לו, בתי בגרה אלא שאין בידי אפילו שוה פרוטה, ועל כן מתעכבת היא בבית... קם הרבי ממקומו וניגש אל הארון, פתח את דלתו והוציא ממנו שש מאות רובל טבין ותקילין, ואמר לו, ידעתי בני ידעתי כי פרנסתך דחוקה ולא יהיה לאל ידך לשלם הוצאות הנישואין, על כן כבר כמה שנים שאני 'חוסך' עבורך דמי נדוניא מכובדים לצורך הכנסת כלה... ועל כן ביקשתי ממך זה שלוש פעמים שתביא לי מאתיים רובל, כי הכרתי בך שתעשה כל טצדקי שבעולם למלא את דברי, והרי שלך לפניך.

וכבר אמרו, שזהו 'משל' להנהגת הבורא בעולמו, כי הבורא ית"ש אשר לפניו נגלו כל תעלומות יודע באדם שבעוד כמה שנים יצטרך לזכויות להצילו מ... על כן מעיקרא מזככים אותו בכל מיני קשיים העוברים עליו, ומניחים בקופת חסכון' בכדי שכשיגיע שעת הצורך יעמדו כל הזכויות להגן עליו ולהשפיע עליו טובה וברכה. וכמו שלאותו החסיד התברר ברגע אחד תירוץ על כל הקושיות 'מה נשתנה'.. מדוע הרבי 'יורד לחיי'... במה גרוע אני מאחרים שהרבי מבקש רק ממני... וראה שלא היתה כל 'קושיא מעיקרא', אלא כל מעשיו של הרבי היו רק לטובתו המוחלטת, כך גם המתחזק באמונה יזכה לראות איך שכל הקושיות נהפכות לרחמים ולחסדים.

עוד זאת נלמד מאותו מעשה, שלא ביקש הרבי ממנו את המעות רק מכיוון שהיה ברור לו שהלה יקיים את בקשתו 'באש ובמים' וימלא את השליחות באופן הראוי, כי אילו היה 'צד' וספק שמא לא ישמע לקולו לא היה מבקש ממנו מלכתחילה, כי לא היה מטריד אותו לחנם, מעתה כמה עלינו להתחזק, ולהכיר בענין זה, שאם הקב"ה מעמיד את האדם בנסיון אין זה אלא כי הוא 'מאמין' באדם ויודע שבוודאי יתחזק בגבורה ובתמימות לעשות רצונו ית"ש.

ג. באופן אחר אמר הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע (הובא בבית אברהם פרשת פנחס בשמו, ד"ה בקנאו) על האמור בזמירות לליל שבת (בזמר כל מקדש שביעי) 'משוך חסדך ליודעך א-ל קנא ונוקם', והקושיא ידועה, וכי היותו קנא ונוקם היא סיבה להביא עלינו 'חסד', והרי נראה שהוא להיפך. אלא ביאורו, כי אנו אומרים לקב"ה, הרי הנהגת דין היא היא 'הנהגת הסתר' כביכול, אבל אנו מכירים שהכל ממך - גם הדין והרעה, וכביכול א"א לך להסתתר מעמנו, כי אנו רואים את ה' גם בצרה ועקתא, מעתה משוך חסדך, בחסדים מגולים, למי - ליודעך - אלו המכירים אותך, גם כשאתה א-ל קנא ונוקם.

והמשיל הדבר, למלך שהיה יוצא להסתובב בין בני המדינה כשהוא מחופש במלבושים פשוטים, כשהוא רוצה לנסות את בני המדינה ולבדוק את מידת נאמנותם אליו, אמנם כל ה'הסתרות' הללו מועילות רק למי שאינו מכיר את המלך, אבל לפני המכירו לא יוכל המלך להסתיר עצמו, כי מיד יגלה אותו במלא הדרו על אף מלבושיו הפשוטים.

ד. ומצווה עלינו להביא מה שביאר רבינו יונה (שע"ת ש"ד אות יב) הטעם שנאמר ישוב אפך ותנחמני בלשון עתיד, כשהוא מקדים לומר בזה"ל, ואם תמצא את החוטא תלאה ותקרה עליו צרה, ויצדיק עליו את הדין ויקבל המוסר באהבה, יהיה זה לו למגן מן היסורין הרבים הראויין לבוא עליו, עכ"ל. על פי זה מבאר 'אודך ה' כי אנפת בי ישוב אפך ותנחמני, פירוש - אודך על מוסרך וקבלתיו באהבה, ובעבור זה שאודך על שאנפת בי, ישוב אפך ותנחמני,

באר הפרשה - פרשת יתרו

צרורה אך לבסוף התברר לו שהיה זה אך ורק לטובתו, ו'רואה עתה (לאחר מעשה) שסכל היה, שמה שחשב לו רעה אדרבא היה מתחילה טובה גדולה לו להציל נפשו¹, ועל כך אמר הנביא ישעיה, לא כן אתנהג כ'אותו סכל' שבשעת הצרה היה מחרף ומגדף, אלא

אודך ה' כי אנפת בי - גם בעת הרעה והצרה מיד אודך, כי יודע אני שישוב אפך ותנחמני², יודע אני שעוד יתברר לבסוף שהיה זה לנחמה ולטובה ולא לרעה, אם כן כבר עכשיו³ אודה י-ה על ה'צרה' שהביא לטובתי השלימה⁴.

כלומר שאכן אודך ה' בשעת הצרה ובזכות זה ישוב אפך ותנחמני, כי גדולה היא ההודאה לסלק כל דינים רעים מעל האדם ולהמתיקם לטובה.

ומצינו במדרש (אוצר המדרשים עמוד שלד, והביאו בספר ארחות יושר, גמילות חסדים) מעשה נורא בגודל השכר למי שמשבח את בוראו, וז"ל. מעשה באדם אחד שהיה הולך בדרך בסחורה, ראהו אכסנאי א"ל רבי ומורי אם רצונך אבא עמך, א"ל בא עמי בשלום. הלך עמו, כשהיו הולכים בדרך פגעו באדם אחד שהיה סומא בשתי עיניו והיה יושב קרוב לעיר, מיד הוציא סלע אחד ונתן לו, אמר לאכסנאי שהיה הולך עמו, תן לו גם אתה כמו שנתתי אני, א"ל איני נותן לו כלום, שאיני מכירו כמו שאתה מכיר אותי, לפיכך נתת לו ויפה עשית, א"ל אם אתה אינך רוצה לתת לו הרשות בידך. הניחוהו לאותו סומא והם הלכו לדרכם. כשהם הולכים בדרך פגעו במלאך המות, א"ל להיכן אתם הולכים, א"ל לסחורה, והם לא ידעו שהוא מלאך המות, מיד כאשר נגלה אליהם ואמר אני מלאך המות, פחדו ונפלו על פניהם, אמר מלאך המות לראשון, אתה נפדה ממות, וקרא עליו המקרא הזה (ישעיה נח ח) 'והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך', וא"ל הואיל והקדמת צדקה מממונך בדרכך תחיה עוד חמישים שנה. אח"כ אמר לאכסנאי, כבר סופך בידי והגיע יום מיתתך, מיד ענה וא"ל אני וחברי באנו יחד והוא חוזר לביתנו ואני אמות בכאן, א"ל הן, זה קדם ועשה צדקה משלו. א"ל א"כ הניחה לי ואלך ואעשה צדקה, א"ל שוטה שבעולם, אדם פורש בים בספינה אם לא יתקן אותה בארץ מה עושה בפנים ובתהומות כשבאים עליו גלי הים, כן מי שלא יתקן עצמו בחייו מה יעשה במיתתו. ועכשיו, מה שעשית עשוי ומכאן ואילך אין לך כלום, שהגיע זמנך למות. א"ל אם כן המתן לי עד שאלך לספר בשבחו של מקום על מה שעשה עמי, א"ל מאחר שאתה מבקש לספר בשבחו של מקום יוסיפו שנותיך, עכ"ל.

ה. מעשה היה באיש יהודי 'קשה יום' אשר הרבה צרות וייסורים עברו עליו והרגיש בנפשו ש'אך רע ומר ירדפוהו כל ימי חייו', ושפך ליבו בפני הגה"צ רבי משה קליערס זצ"ל גאב"ד טבריא, נענה לו רבי משה בלשון תימה, מדוע אתה מספר לי רק חצי סיפור, וכבר נודע פתגם העולם שרק לשוטה מראים חצי עבודה... התפלא האיש מאוד על דברי רבי משה, ואמר לו ימחול נא רבינו אך לא זכיתי לירד לעומק דעתו, איזה 'חצי שיעור' יש כאן... השיב לו רבי משה במתיקות ובמאור פנים, אכן, עדיין הינך עומד רק בחצי מהמעשה, כי 'הסיפור' עדיין לא הסתיים... המתן מעט ותתאזר בסבלנות וכבר תראה כיצד הכל היה בחשבון להביא לידי טובתך השלימה.

ו. כלל הדברים הוא כמו שכתב ב'זרע קודש' (בשלה) על הפסוק (טו ב) 'זיהי לי לישועה', ש'אין ויהי אלא לשון צער' (מגילה י: מלשון וי הי, אך אותו וי הי הוא שהיה לי לישועה...)

וכך ביאר הגאון בעל 'שבט הלוי' זצ"ל בלשון הכתוב (טו כא) 'ותען להם מרים שירו לה' כי גאה גאה סוס ורוכבו רמה בים, כי נראה מלשון 'ויען' שהוא דרך עניית תשובה, ולא נתפרש בכתוב איזו 'שאלה' היה להן שעל כך באה מרים 'לענות' ולתרוץ, וגם מהו 'התירוץ' בדבריה, אלא שכלל ישראל היה להם קושיא גדולה ועצומה, שומו שמים, איננו מבינים לשם מה בא עלינו כל שעבוד מצרים, צריך עיון גדול מה זה ועל מה זה... ועל כולנה היה קשה להם, כבר יצאנו סוף סוף ממצרים מדוע שוב 'מצרים נוסע אחריהם'... על כן ותען להם מרים, כל 'צרה' וקושי זה לא היה אלא להביא את הישועה הגדולה שסוס ורוכבו רמה בים, על כן שירו לה' כי גאה גאה...

ז. ביאור נפלא כתב בסוף הקדמת ה'שב שמעתתא', על הפסוק בתהילים (עז יא) 'השכח חנות א-ל אם קפץ באף רחמיו סלה', כי גם בעת הסתר פנים וחשיכה ידוע נדע כי רבים רחמיו. הבה נתבונן, וכי שכח הקב"ה מלחון ולרחם (חנות מלשון חונן), אין זאת אלא כי אם קפץ והטמין בתוך הנראה כ'אף' את 'רחמיו סלה', והכל רחמים וחסדים.

ח. בפרשתו (יה א), 'וישמע יתרו כהן מדין חותן משה את כל אשר עשה לישאל ולישראל עמו', ורבים הקשו מדוע הוסיף 'את כל אשר עשה', ולא אמר 'את אשר עשה'. וביאר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע בדרך משל לאחד ששמע את הקהל אומרים בפסוקי דזמרה 'שומר ה' את כל אוהביו ואת כל הרשעים', ותמה עד מאוד על מה זכו

אותם רשעים לשמירה מעליא. לאידך, רעהו נכנס באמצע התפילה ושמע אותם אומרים 'את כל אוהביו ואת כל הרשעים ישמיד', ונרעש כולו מפני מה נגזרה כליה על ראשם של הצדיקים ח"ו, והרי 'חלילה לך להמית צדיק עם רשע' (בראשית יח כה). עד שבא פיקח אחד ואמר, הקב"ה דיין אמת הוא, וכל 'קושיותיכם ותמיהותיכם' אינם אלא מאחר שאינכם קוראים את הפסוק כדבעי מרישיה ועד ספיה - 'שומר ה' את כל אוהביו, ואת כל הרשעים ישמיד', שכן הוא בדין, את הצדיק יאהב ה', ואת הרשע יעניש. אך כאשר מביטים הנכם רק בחלקו של הכתוב, סבוכים אתם בכל מיני קושיות ותמיהות. וזהו פירוש הפסוק 'וישמע יתרו את כל אשר עשה אלוקים' - שהיה מתבונן בכל המאורעות, ולא רק על הנראה לעיניים בשעה אחת בלבד, ומכך הכיר שאין שום קושיא על הנהגתו של הקב"ה, על מה עשה ה' ככה, אלא האמין שהצור תמים פעלו, קל אמונה ואין עוול צדיק וישר הוא. ומכאן ילמד כל איש יהודי בבוא אליו איזו צרה וצוקה, לא יהא 'קצר רואי' ליפול ברוחו ולהתייאש ח"ו, אלא ישכיל ויבין כי הכל בחשבון וסדר מדויק משמים ממעל לטובתו השלימה, וממילא יוכל מעתה לרנן ולזמר 'אודך ה' כי אנת בי'...

עוד נשא ה' חפץ חיים' ז"ע משלו בהאי עניינא, ל'אורח' שנקלע לכפר פלוני לשבות שבתו, והנה ביום השבת קודש רואה האורח כי הגבאים בביהכנ"ס דשם נוהגים במנהגים שונים ומשונים... לפתיחת הארון נתכבד יהודי מתושבי ה'מזרח', לאחמ"כ עמדו וקראו לעליה הראשונה נער צעיר מתושבי צד מערב, משם המשיכו לקרן צפונית מזרחית שם נקרא שוב נער צעיר לעליה הב', ול'שלישי' נקרא זקן מופלג מצד דרום, 'רביעי' מצפון, ו'חמישי' מהכסא השביעי שבאמצע ביהכנ"ס... והיה נראה בעליל כי הללו מבולבלים בדעתם, עד שאין קוראים לעליות לפי איזה 'סדר' בר הבנה כלל וכלל, לא לפי 'אלפא ביתא' לא לפי סדר ישיבת ביהכנ"ס וגם לא לפי 'זקן זקן קודם'... בגמר קריאת התורה לא אזור יותר כח ופרץ בפני הגבאי בטענה יואיל נא בטובו לתת מקומו לאנשים המבינים ב'עסקי גבאות' ולא ינהיג מע"כ את ביהכנ"ס לפי שגעונותיו ובלבוליו... שחק הגבאי, ואמר, הנה אורח אתה אשר בין לילה באת הנה ובין לילה פונה אתה לדרכך, וכי כך ברצונך להבין את הנעשה כאן, אם תרצה קבע מקום מושבך כאן לכל הפחות למשך חצי שנה אז יעלה בידך להבין את הנעשה, כי הנה פלוני היושב ראשונה במזרח קיבל לפני כשבוע עליה לרגל יא"צ (יום השנה) שהיה לו, זה השני בסמוך לו נתכבד ב'שישי' לפני כג' שבועות כאשר נערכה שמחת הנישואין לנכדו החשוב, השלישי היושב לידו יעלה ויבוא למפטיר בעוד כחודש ומחצה לרגל יא"צ של אבי אמו... על כן לא נתכבדו כל אלו ב'עליה' היום, ומה ש'נער צעיר' נתכבד ראשונה, כי עליה זו של 'כהן' היא ובשבוע זה נסעו מכאן כל משפחת 'כהן' ולא נשאר לנו אלא כהן זה לבדו... 'סדר' יש כאן שבמשך מחצית השנה יעלה כל אחד מבני העיר לעליה לתורה, ומה לך כי נזעקת - אין בידך להבין את הנעשה בתור אורח לרגע... כיו"ב אמר החפץ חיים, אנו באים לזה העולם כ'אורחים' על 'מאה ועשרים' שנה - לא ידענו מה היה בזה העולם לפני ירידתנו ולא נדע מה יקרה מחר בזה העולם, היאך נרצה להבין את הנעשה כשאין בידינו 'תמונה ברורה' כלל וכלל... וכי ידענו מי היה כאן לפני מאתיים שנה ויותר שעתה עליו להשלים כדי תיקונו ענין פלוני (ביגלגול)... וכי ראינו מה היה לפני שלושת אלפי שנה במקום פלוני... ע"כ כל איש על מקומו ינוח בשלווה והשקט ויקבל גזירת שמים באהבה ושמחה... ויבין כי הוא נתון 'בידים טובות' - הקב"ה הדואג לו ולמחסורו יותר ממה שיש בידי אדם לדאוג לעצמו, אין לנו אלא לשמוח ולסמוך עליו ב'עיניים עצומות'.

ט. ואגב שנזכר כאן עניין ההודאה מקום אתנו להביא דבר נפלא שמצינו ברמב"ן בפרשתן על הפסוק (כ יג) 'לא תרצח' בזה"ל, השמר פן תחבל מעשה ידי ותשפוך דם האדם אשר בראתי לכבודי ולהודות לי, עכ"ד, והרבה יש להתבונן בדבריו, שהטעם שאסור לרצוח נפש הוא כי בזה מאבד נפש מישראל שהיה מזומן להודות ולהלל לה', וכביכול אותו רוצח 'הפסיד' ומנע מהקב"ה את התענוג שיש לו כאשר מודים לו, שלטעם זה ברא את האדם. וכיו"ב כתב עוד הרמב"ן (ס"פ בא) בזה"ל, וכוונת כל המצות שנאמין באלוקינו ונודה אליו שהוא בראנו, והיא כוונת היצירה, שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין א-ל עליון חפץ בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה לאלוקיו שבראו, וכוונת רוממות הקול בתפלות וכוונת בתי הכנסיות וזכות תפלת הרבים, זהו שיהיה לבני אדם מקום, יתקבצו ויודו לקל שבראם והמציאם ויפרסמו זה ויאמרו לפניו בריותיך אנחנו.

וכך אמר דוד המלך ע"ה (תהילים ל ט-י) 'אליך ה' אקרא ואל ה' אתחנן, מה בצע בדמי ברדתי אל שחת היודך עפר היגיד אמיתך', והיינו שהוא נותן טעם לבקשתו, כי מה בצע - מה תועלת יהיה לך ה' אם אמות וארד אל שחת, וכי אודה לך כשאהיה בעפר, על כן מוטב שאשאר בין החיים ואז יהיה כביכול תועלת במה שאודה ואשבח

באר הפרשה - פרשת יתרו

הנה ידוע כל התורה כלולה בעשרת הדברות, ועשרת הדברות כלולים בדיבור האחרון - לא תחמוד. והיינו להתרצות בגזירותיו יתברך אשר מנע ממנו הטוב הוא הניתן לחברו, ולחשוב כי הוא ית' הוא לבדו היודע (מהו) הטוב והנאות (הראוי) לכל אדם, ולא יקנא את חברו. עכ"ל. והיינו שבאמונתו יכיר שטובת חברו אינה טובה עבורו כלל"א...

לא יהיה לך אלוהים אחרים - אבל לנו 'אלוקים קרובים' בפרשתן (כ ג), 'לא יהיה לך אלוהים אחרים' ופירש רש"י 'שהם אחרים לעובדיהם, צועקים אליהם

מעתה יתבאר היטב מה שציוונו הבורא ית"ש בפרשתן (כ יד) 'לא תחמוד', ולכאורה יבוא השואל ויתמה, וכי מדוע שלא אקנא בחברי על כל הטוב והחסד אשר זכה לו ואילו אותי מנע ה' מן הטובה, הן ביתי ריקן ומדוע שלא אחמוד 'שורו וחמורו' וכיוצא בזה, אכן התשובה היא כי הקב"ה הוא טוב ומיטיב לכל, ורק הוא היודע מהי 'טובה' עבורך ומהי ה'רעה'... ובאמת מה שנרמזה לך ב'רעה' היא היא הטובה האמיתית, ואילו היה לך את ה'טוב' של השני - לא היה זה כלל לטובה אלא להיפך. וכמו שכתב הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (אגרא דכלה פרשת ויחי ד"ה בפסוק בך יברך ישראל) וז"ל,

אותך. הרי לך שלא אמר דוד 'היתפלל לפניך עפר' או 'היעשה מצוות' וכיו"ב, אלא הזכיר רק את עניין ההודאה, ללמדנו כי הדבר החביב ביותר אצל הקב"ה הוא כשברואיו מודים לו ומהללים ומשבחים אותו, ו'ההודאה' היא הפותחת שערי חיים וישועה.

י. ויתבאר עוד, במשל לאיש עשיר אשר לא יסופר הונו לרוב ולו שני בנים אהובים ואוהבים, ויהי היום החליט האב מטעם הכמוס עמו לשלוח את שניהם למרחקים, כשהוא ממשיך לדאוג להם ולספק כל צרכיהם כיד המלך... ובכל העת שלח שליחים הנושאים 'כל טוב ארץ מצרים' עבורם. והנה ביום אחד הגיע מאת האב מעיל אחד, ובכיסו טמון יהלום גדול שלא נמצא כמוהו... והחלו הבנים לריב ולהתווכח אל מי שלח האב את המעיל, כשברור לכל שאין המריבה על מעיל אלא על ה'אוצר' שבו, וכל אחד ניסה להסביר בק"נ טעמים מדוע רצה האב לתת לו ולא לאחיו, והקולות נשמעו היטב מחוץ לבית, ואט אט החלו להגיע 'סקרנים' (נייגעריקע) עד שכל בני העיר התגודדו סביבם, ואף הם נחלקו לשתי קבוצות... אחר כמה שעות של ויכוחים וטענות ומענות עבר שם איש חכם, ובשמעו קול ענות במחנה נעצר לברר על מה המהומה, והסבירו לו בקצרה על פרשת המעיל וכו', אמר להם, איני מבין כלל מה הויכוח הגדול, צאו ובדקו למי מתאים המעיל, מה הוא מידותיו באורך וברוחב, ובזה יתברר בדיוק עבור מי נשלחו... ואכן ברגע אחד ראו שהוא מתאים דייקא לאחד מהם שהיה דק ושדוף קדים, ואילו האח השני שהיה גדול פי כמה וכמה ממנו במידות גופו לא ניסה כלל למדוד אותם...

והנמשל ברור ופשוט, אל תרצה את ה'יהלומים' של השני כי 'המעיל' והבגד לא מתאימים לך... והקב"ה הוא מנהיג עולמו כפי שנגלו לפניו כל תעלומות, והוא שולח לכל אחד את ה'מעיל' שלו - כל תנאי החיים עם כל ה'קושי' כי רק כך יוכל האדם להגיע לתכליתו...

יא. עוד נימא בה מילתא, כי הנה ידוע מאמר העולם (היה שגור בפי הגאון רבי יעקב גאלינסקי זצ"ל) לדרוש כמין חומר בהאמור בסוף הציווי על לא תחמוד 'וכל אשר לרעך', שבא הכתוב לומר לאדם, אל יקנא לבך בהצלחת חברך כי לעולם אינך יודע את כל המתחולל אצלו, ומי יודע מה עובר עליו רח"ל, ואף אם השעה משחקת לו בענייני הפרנסה אך שמא חיו אינם חיים מצער הבנים וכו', על כן אל תקנא רק בדבר אחד, אלא ביכל אשר לרעך, התבונן בעצמך האם היית מסכים 'להחליף' עימו את כל תנאי החיים...

שמעתי מהרה"ח המופלג רבי מאיר צבי ראטה שליט"א, בימי קדם כאשר היה דר בבני ברק היתה תחת רשותו חנות לספרי קודש, רבים מגדולי התורה שבאותם הימים הרבו לבקר בחנותו... באחד הימים בא הגה"ק הסטייפלער לקנות כמה ספרים קדושים, רמ"צ עטף את הספרים למען יוכל לשאת את הספרים ב'חבילה' ובתכריך אחד (כאותם הימים לא היו מחלקים שקים [שקיות - בעגס] לשאת בהם בנקל את אשר קנו בחנויות העיר), ויהי כאשר נטל הגה"ק את החבילה, רצה אברך אחד לקחת אותו מידי, לעזור לו בנטל החבילה, לא הסכים הגה"ק לכך, אלא השאיר את החבילה בידו, ונענה בתבערת אש קודש, יעדער איינער טראגט זיין פעקל... (כל אחד נושא בעצמו את משא חבילתו בזה העולם). כלומר, אין לאיש 'השגה' והבנה, או אפילו ידיעה באמת מהנעשה אצל רעהו, כל אחד ישא משאו כפי אשר יועד לו משמיא.

ואינן עונין אותם, ודומה כאילו הוא אחר שאינו מכירו אל ה' ונענים² וכל תפילה ותפילה שאיש יהודי מתפלל מעולם, מכאן הוכיח הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע את נשמעת במרומים³, ובוזה נראה שהקב"ה אלוקים חיים קרבתם של בני ישראל אל השי"ת, שהרי אנו צועקים אינו 'אחר' לעובריו, הוא 'מכירנו' מעולם, קרוב אלינו

מעשה בבת עשירים שנישאה לחתן ת"ח, וקבלו על עצמם לחיות כראוי לבני תורה ולעבדי ה', מתוך הסתפקות במועט בכדי שיוכל הבעל לשבת על התורה והעבודה מתוך שלוות הנפש וישוב הדעת. והנה, כשנולד בנם בכורם בשעטומי⁴ צ' למזל"ט, יצאה היולדת' לחנות הגדולה בה מוכרים כל הנצרך לגידול תינוקות, עגלות (קעריטשעס cariges), מיטות, לולים (קריבס) וכו'... והנה מנערותה היתה רגילה לעגלה היקרה ביותר, אך מאחר שהכירה את מצבה הכספי, לכן פנתה לעבר העגלות הפשוטות והזולות ביותר, אך לבה לא נתן לה לקנות כל כך פשוט – בכל זאת העגלה היא היא הדבר אשר עמה יוצאים ונכנסים לעיני כל הקהל... ברחוב העיר... סוף דבר הוכרע שיקנו עגלה טובה יותר בדרגה אחת, כשלצורך זה יחסכו מפיתם.

והנה בעודם שם, ראו איך שנכנסים לחנות איזו יולדת עם אימה, הללו הלכו 'ישר' לעבר העגלות היקרות ביותר, כשאפילו אינם מעניקים 'מבט' (בליק) אחד לצד המקום שבו עומדות העגלות הנחשבות קצת פחות ממדרגת עגלות היקרה... לנוכח זה יצא לבה מקנאה, בלון הקנאה אשר בקרבה התנפח ועלה, וכמעט שלבה לא עמד לה, וביותר, כאשר ראתה את השניים פונים לעבר המיטות (לולים, קריבס) ומחפשים את היקר והיפה ביותר מבלי לחשוב 'כסף מנלן', שם חישה הראשונה שהיא יוצאת מדעתה מרוב קנאה... ולפתע, נשמע שהאם אומרת לבתה היולדת, עשי נא רגע חשבון בנוגע ל'מקום' שיש בחדרכם, אם תוכל המיטה להכנס יחד עם בלון החמצן (oxygen tank)... של התינוק... אז הבינה, כי לדאבון לב נולד להם ילד שאינו בריא... וכל בלון הקנאה התפוצץ ברגע אחד... בלב טהור נשאה עיניה השמימה, בשבח והודאה לבורא, א כפרה די וועגעלע (לא מעניין איזו עגלה יש לי) העיקר שהנני חובקת בן בריא ושלם...

והמשכיל יבין, לחשוב כן אף אם לא 'יתכבד בקלון חברו' – לראות כי הגם שלפלוני הולך טוב בחיים, אבל צרה פלונית בביתו... כי באמת אין לך ו'לו' מאומה, הקב"ה תופר לכל אחד, ונותן לכל אחד את ה'חבילה' במידה המדויקת לצרכו ולצרכי נשמתו, ולצורך שליחותו בזה העולם...

יב. צורב אחד נכנס פעם אל הרה"ק רבי שלום מבעלזא זי"ע וביקש ממנו עצה איך להתחזק באמונה בהשי"ת, והשיב לו תשובה רבת משמעות 'אינך צריך חיזוק, לך להתפלל', וכוונתו, שבתפילה מעומק ופנימיות הלב מובטח לו שינצל מכל צרותיו, אז יראה עין בעין שה' הוא האלוקים.

הרה"ק מקאצק זי"ע (אמת ואמונה אות כו) פירש במה שנאמר (תהילים פא י) 'לא יהיה בך אל זר', שכאשר עומד בתפילה לא יהיה אצלו הקב"ה בבחי' זר, אלא יאמין כי 'אלוקים קרובים אליו בכל קראנו', וישיח תפילתו מתוך הרגשת קירבה ושאינו קשובות לתחינתו.

ב'אגרות סופרים' (עמוד 74) מובא מכתב מהגאון רבי עקיבא אייגער זי"ע אשר בקשו ממנו להעתיק לרפואת 'שרה בת רבקה', וכתב 'התפללתי על שרה בת רבקה ולא נענית', על כן מבקש לברר שמא נפלה טעות בשם החולה שמשום כך לא פעל בתפילתו להחיש לה רפואה ומזור, ולבסוף נתגלה ששמה 'רבקה בת שרה' – התפלל ונענה. ומכלל דבריו למדנו, שהיה פשוט לו לרעק"א שאם התפלל הרי היתה רפואה קרובה לבוא, כי אין ספק שהתפילה פועלת פעולתה לטוב, ואם לא כן הרי זה מוכיח שיש כאן טעות בשם החולנית...

וכן כתב הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע (קובץ אגרות ב) ועל כולם הקנינים שאם לא עשה קנין לא קנה, העיקר, להתרגל שאין צריך שליח, וכל בר נש בכוחו למצוא טוב על ידי תפילה, וה' מתאוה כביכול לתפילתן של צדיקים, התפילה היא מטה עוז ביד כל אדם, וכל שישים האדם מבטחו בו יתברך כן יעלה וכן יצליח. ומכאן, שלא דווקא בתפילתו של אותו גאון וקדוש, אלא כל אחד בכוחו 'לשנות את הנגזר' בתפילתו, אם אך יאמין בכח התפילה כמו שהאמין רעק"א.

יג. מאמר נורא אמר הרה"ק ה'ברכת אברהם' זי"ע (שש"פ) לבאר במה שנאמר (כ טו) 'וכל העם רואים את הקולות', כי הנה בני ישראל בהיותם תחת סבלות מצרים זעקו והתפללו אל ה' שיוציאם משעבוד לגאולה, ובאותו הזמן היה נראה כי 'סתם בעדי' – קולות התפילה אינם עולים למרומים ואינם פועלים לטובה, אכן באמת תפילות אלו נתקבלו ובזכותם מיהר הקב"ה להוציאם ואף מחמתם זכו לקבלת התורה, ועתה כשעמדו בהר סיני בשעת מתן תורה

באר הפרשה - פרשת יהו

בכל קראנו אליו, ובאופן כזה עלינו לנשת לתפילה י' - לדעת שהקב"ה קרוב אלינו, וכשאנו מתפללים אליו הוא 'נענה' לנו.

ומפורש אמרה תורה (דברים ד ז) 'כי מי גוי גדול אשר לו אלוקים קרובים אליו כה' אלוקינו בכל קראנו אליו, וכמובא במדרש (דב"ר ב) אמר רבי תנחומא, מעשה בספינה אחת שנסעה בין גלי הים, וכל נוסעיה היו 'עובדי כוכבים' מלבד יהודי אחד שנסע בה. בהגיעם לאחד מאיי הים נתנו הנכרים מעות ליהודי וביקשוהו עלה נא ליבשה והבא לנו משם דברי מאכל ומשתה. אמר להם היהודי - 'אכסנאי אני, וכי מכיר אני להיכן

אזי כל העם ראו את הקולות - ש'ראו' אותם הקולות שהתפללו בשעתו, והבינו היטב כי כל זכיתם עכשיו אינה אלא בזכות 'הקולות'... ללמדך שאין לך תפילה שחוזרת ריקם, וכל קול ואנחה של יהודי מרעיש בשמי מרום, ואף אם נדמה שה'קול' לא נתקבל בשמים אך האמת שהוא נשמע היטב, ועוד יבוא הזמן ויראה את הקולות... יד. ומעניין לעניין באותו עניין, כתב 'רבינו בחיי' לפרש מה שנאמר (כ כ) 'לא תעשון אתי אלוהי כסף ואלוהי זהב לא תעשון לכם', וז"ל, כשאתם עומדים בתפילה אתי לא תחשבו בכסף ובזהב אשר עמכם, שאם תעשו כן מעלה אני עליכם כאילו עשיתם אלוהי כסף ואלוהי זהב, עכ"ל.

באחד השנים ב'ליל הסדר' סיפר כ"ק גאב"ד סי-גייט שליט"א מזכרונותיו בימי המלחמה, שכך היה דרכם, במשך היום היו עובדים במחנות העבודה תחת ידי הרשעים בעבודת פרך, ובלילה היו חוזרים להניח את 'שק העצמות' - לישן מעט ככל אשר ניתן להם, על גבי ה'מיטות' העשויות מקורות עץ (דרגשים). והנה מאחר שלא היו שם סדרי נקיון כלל וכלל, היו מהלכים מאות ואלפי 'כינים' על גבי המיטות, ועל כל אחד היה מוטל לנקות את המיטה בבואו 'לישן' בכדי שתהיה ראויה לשכיבה. והנה, באחד הלילות הגיע איש יהודי שהיה חלש מאד ביהדות - אידישקייט, הלה הכין את מיטתו ביגיעה רבה במשך עשרים דק', ולאחר מכן הוכרח לצאת, על כן ביקש 'ברחמים' מגאב"ד סי-גייט שישמור על מיטתו לבל ישכב שם 'אורח' בלתי רצוי, אחר כל הטיחה שטרך בניקוי המיטה ממכת כינים. אבל, באותו זמן שהיה האיש מחוץ לתחום הגיע מאן דהו שלא שמע לקול ה'שומר' החלש... הדף אותו ושכב עצמו לישון, כאשר חזר היהודי וראה את הגזילה בפהרסיא, פתח בזעקה גדולה ומרה, מדוע גנבת לי את המיטה, ואל ה'שומר' פנה בטענה עצומה - וכי זאת נקרא 'שומר'... וחמתו בערה בו.

אמר לו הרב, תנוח דעתך, הבה נכין מחדש מיטה אחרת, ואני אעזור לך להכין אותה, בלית ברירה הסכים האיש, ואכן תוך כדי עבודתם בקודש, נענה האיש ואמר, ליידער ליידער - לדאבון לבי, אין לי אמונה - אינני מאמין שאצא מכאן בחיים, אבל לפני שעזבתי את הבית ע"י הרשעים קרא לי אבי שהיה גביר אדיר, וגילה באוזני, שיש לו בבנק שבשווייץ סך \$30,000 (שהיה נחשב באותם הימים הון רב ועצום) ונתן לי את מספרי הקוד לשחרור המעות מהבנק, ומאחר שאני אינני 'מאמין', והנני בטוח שלא אצא מכאן חי, ולא אגיע לידי כך להוציא משם המעות וליהנות מהם, לאיך הנני רואה שאתה איתן בדעתך, ואתה מאמין בה', א"כ, בוודאי ה' יעזור לך ותצא מכאן, ותוכל להשתמש בכסף, על כן אמסור בידך את מספרי הקוד, כדי שעכ"פ אתה תוכל ליהנות מהכסף, וחזר לאמר, אני אינני 'מאמין' ולכן לא אוכל לצאת מכאן, וממילא לא אוכל להשתמש בהון העצום הלז, רק אתה שיש לך אמונה, תצא מכאן ותיהנה מההון.

סיים הרב ושאל את צאצאיו המסובין על שולחן ה'סדר', מה אתם חושבים, מה ענית לך... לא כאשר אתם חושבים שקיימתי טרם יקראו ואני אענה, מיד לכתוב הנאמבער (- מספרים), לא כן, אלא כך אמרתי לך, אם אכן הנני 'מאמין' לא אקיים בעצמי להיות מתרתי דסתרני (כינוי למי שסותר עצמו מיניה וביה), כי המאמין יודע שהקב"ה זן ומפרנס לכל, וכי להוציאני מכאן הוא יכול ולפרנסני אינו יכול... ולא עוד, אלא אוסיף לשאול אתכם, וכי עתה בעודי בתוככי המחנות מוטל עלי לדאוג לפרנסתי שאחר ההצלה, ומה גם לאחר שאנצל, וכי עלי לנדוד למרחקים עד שווייץ לקחת הכסף, וכי הקב"ה לא יכול לתת לי פרנסה במקום שאני נמצא, ואכן, לא לקחתי המספרים ממנו...

ולדידן, ב'הלכות אמונה' איננו במדרגה זו - אם יציעו לנו 'קוד' להון הנמצא בבנק, נקח אותו בשתי ידיים, אבל עכ"פ, הבה נלמד מכאן ל'הלכות תפילה' - שלא לחשב את כל ההכנסות וההוצאות, העסקים והרווחים בעת התפילה, שלא נהיה אנו תרתי דסתרני, כי ממ"נ, מדוע באת להתפלל, כי אתה 'מאמין' בה', ולכן באת להתפלל למי שהעושר והכבוד שלו - אתה מושל בכל, מדוע לא תאמין גם שכל ההכנסות וההוצאות עושה ה' ולא אתה. כיצד תהיה בעצמך תרתי דסתרני...

ביום הזה באו מדבר סיני - תתחדש כנשר נעורכי
 בפרשתן (יט א), 'ביום הזה באו מדבר סיני', ופירש
 רש"י, 'לא היה צריך לכתוב אלא ביום ההוא,
 מהו ביום הזה, שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו
 היום ניתנו'. באמת אמרו, כי זוהי ההקדמה לכל 'קבלת
 התורה', כי מעיקרי העבודה הוא להתחדש בכל יום^{טו},
 'לשוב מהעבר ולקבל על עצמו מעבשיו'^{טז}.

אלך, כמוני כמוכם ואין לי מכירים בעיר הזאת, מנין
 אדע להיכן אלך. השיבו לו הנכרים 'בכל מקום שאתה
 הולך אלוקיך עמך. הרי (כתיב) אשר יש לו אלוקים
 קרובים אליו', כלומר, לא תוכל לומר שהנך כאורח
 הנמצא כאן לבד, כי לעולם אינך לבד - שהרי בכל
 מקום שתלך יש לך אלוקים שהוא קרוב אליך, ונמצאת
 מהלך תמיד יחד עם ה' (כביכול) ולעולם אינך יחידי בדד...

טו. והזמן גרמא ומסוגל להתחדשות, שהרי 'הקריאה מעוררת את הזמן' (שש"ק ח"א תה, וכן הוא בפרי צדיק פר' בא יא
 מה'חזקה), וקבלת תורה מסיני בפרשתנו היא שנויה, על כן בשבת קודש זו, שבת קבלת התורה, מתנוצצים ניצוצי
 אורה ממעמד קבלת התורה בלבנו של כל אחד מישראל, ומסוגל זה היום לקבל את התורה מחדש.
 ובפרט בימים הללו - ימי השובבי"ם, שכולם בנויים על ענין הקריאה מעוררת את הזמן, קריאת הפרשיות, היא
 הסיבה להיות ימים הללו ימי השובבי"ם (על שם הפרשיות הנקראות בהם).

אגב אורחא, כה אמר הגה"צ רבי יעקב מאיר שעכטער שליט"א (ספר יום מחמדים עמ' מב) סגולה לזכות לשמחה
 ושביעות רצון ולהינצל מעצבות, לעבור מדי יום ביומו על ה'סדרה' של אותו יום חומש עם פירש"י, והוא בדוק ומנוסה.
 וז"ל, פעם אחת קבלתי אגרת מבן ישיבה המבקש עצה לשמחה, השבתי לו, שיבדוק בעצמו אם הוא יודע היטב
 את השיעור של גמרא והשיעור של 'חומש רש"י' של אותו יום של כתיבת המכתב... ואפשר שהיא הסיבה לעצבותו...
 לאחר התבוננות הודה לי שאכן, כן הוא הדבר.

והענין בזה, שע"פ רוב, העצבות נגרמת לאדם כשהוא אינו על מקומו, ולכן בן ישיבה הנמצא בין כותלי הישיבה
 ואינו ממלא כראוי וכיאות את ההתחייבות שיש לו בין כותלי הישיבה, נמצא שאינו על מקומו, ואם אדם משתדל
 להתנהג כפי הראוי לאותה תקופה בה הוא חי ובה הוא נמצא, הרי הוא על מקומו ממש... והוא הדין לגבי הקביעות
 הלימוד חומש ורש"י של אותה סדרה בכל יום היא 'סגולה בדוקה' להכניס את האדם למקומו הראוי, וזה בוודאי
 יביא לו שביעות רצון.

וכבר אמר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע שלימוד יומי בחומש עם רש"י כפי סדר ה'עליות' (כלומר ביום ראשון ילמד
 מתחילת הפרשה עד 'שני', וכן על זה הדרך בשאר ימות השבוע) היא 'סגולה בדוקה' שלא יעבור עבירות באותו היום. ומיהו שאינו
 זקוק ל'סגולה' זו...

טז. בחור אחד נכנס אל הרה"ק ה'שר שלום' מבעלזא זי"ע וביכה את מצבו במר נפשו על כי עשה כזאת וכזאת,
 ועתה איככה יוכל לשוב לעבודת ה', פתח ה'שר שלום' דבריו כי איתא ברש"י (יט א) לפרש מה שנאמר 'ביום
 הזה באו מדבר סיני - שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום ניתנו', והיינו שזאת היא ההקדמה וההכנה לקבלת
 התורה, שלא יחשוב על מעשיו של אתמול... אלא ידמה בעצמו כאילו רק ביום זה ניתנה התורה, וממילא כל מעשיו
 הרעים היו קודם נתינת התורה, ומעתה יקבל על עצמו את התורה מחדש.

מעשה באיש יהודי שבא לפני הרה"ק ה'ישמח ישראל' זי"ע, ובכה לפניו, רבי קדוש, הנני חייב ממון ודמים לכל
 העולם, לכל הידידים, לכל הבנקים, הכל קורס וכל הביזנעס שלי יורדים לטמיון, מה יהיה. אמר הרבי, מה אתה
 חושב לעשות, אמר האיש, חשבתי לעשות מה שכולם עושים, מכריזים על פשיטת רגל - אויס קאמפעני (סגירת
 ה'חברה' הישנה), אמר הרבי, ומה יהיה התכלית, הרי צריכים לחיות, ענה האיש, זוהי העצה, מתחילים הכל מחדש,
 פותחים חברה חדשה - על שם חדש - והרי חברה זו לא עשתה שום רע, אין לה חובות, אין לה 'עבר' לא רע
 ולא טוב, ולוים מחדש כספים מהבנק וכך נבנים מחדש...

נהנה הרבי ואמר, עתה הבנתי, כי מעולם הוקשה לי קושיא עצומה, הנה מצינו שהיה ליתרו שבע בנות (שמות ב
 טז) ולא ידך גם שבעה שמות (שם, ברש"י ד יח), ולא ברור הדבר, מה ה'סיפור' והמעשה שלו, האם יש לו שבע שמות
 או שבע בנות... וכעת נתיישב לי היטב היטב, כי בכל בת כאשר הגיע עת פרקה להינשא היה מקבל על עצמו 'נדן'
 (כדניא) גדול, ולצורך זה לווה ממון ודמים מכל העולם לכסות ההוצאות, ולמחרת החתונה לא היה לו לפרוע ההלוואות
 הגדולות שנטל על עצמו, על כן הכריז על פשיטת רגל וסגירת העסק, קרא לעצמו שם חדש, אין כאן יותר אותו
 'יתרו' הישן שהכרתם עד עתה, אלא איש חדש אשר לו אין שום עבר שאינו טוב, הוא נקי לגמרי...

בפרשתן (יש ה), 'ועתה אם שמוע תשמעו בקולי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים', כתב הרה"ק ה'עבודת ישראל' זי"ע (ד"ה בחודש) בזה"ל, איתא במדרש (בר"ר כא ו) 'אין ועתה אלא תשובה' עיי"ש, וי"ל בנידון דידן, שהקב"ה רמו למתקרבם אליו, שאל יתייאשו" ואל ייראו מגשת אליו" עבור עוונותיהם שעשו מקודם"ט, כי העיקר עב"פ להתקרב מהיום" והלאה"כ" ואלא לחטוא עוד, ולזה ועתה אם

ולדידן, היצר בא אל האדם, ומענה בפיו, הינך אבוד לגמרי, חייב כאן וחייב שם, עברת עבירה זו וחטאת בחטא פלוני, לגמרי אפגעפאטשקעט (מטונף לגמרי), אין לך דרך ומבוא להמשיך הלאה, עבר עליך הכלח, אם פיקח האיש, יענהו ביום קראו – כלך לך ממני, כי פשטתי את הרגל, סיימתי עם כל עברי, מעתה הנני אדם חדש, איש אחר. וכמו שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה (פ"ב), מדרכי התשובה להיות השב צועק בבכי ובתחנונים, ומשנה שמו, כלומר, אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותן המעשים, נעלתי על מסגר ובריה את ה'ביזונעס' הישן, מעתה יש לי 'ביזונעס' חדש שאין לו כל שייכות ל'עבר', והיינו דאמרן בכל עת, שבעל תשובה הוא 'תינוק שנולד', והוא באמת איש חדש לגמרי, ומה לו עם מעשיו הישנים.

יז. כה אמר הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע בפסוק בפרשתן (יש ה) 'והייתם לי סגולה' כי צורת ה'סגול' הוא שלוש נקודות, שתיים למעלה ואחת למטה באמצע, ולכל צד שתהפכנו ותסובבנו נשאר בצורתו הראשונה כדמות 'סגול' ושמו עליו, ועל כך נאמר והייתם לי סגולה, שיהודי נדמה לסגול, שבכל מצב שלא יהיה הרי הוא נשאר 'יהודי', ומה מקום לייאוש ח"ו...

בסדר הדורות (ה' אלפים רס"ט) מביא דבר נורא שאלמלא כתוב לא היה אפשר לאומרו, שרבינו יצחק אברבנאל שהיה מגדולי הראשונים וחיבר י"ג ספרים, כתב על עצמו בזה הלשון 'וכל החיבורים האלה עשיתי אחר שיצאתי מארץ מולדתי, כי קודם זה הייתי טרוד בחצרות המלכים ולא היה לי פנאי לעיין ולא ידעתי ספר, וכלותי בהבל ימי ושנותי בבהלה לעשות עושר וכבוד, וכן אבד עושר ההוא בענין רע, ואחרי היותי נע ונד בארץ וחסרתי הממון, אז דרשתי ספר ה' ואז אמרתי חסורי מחסרא והכי קתני' עכ"ל.

והרי שאפילו שבתחילת ימי חייו היה טרוד בפרנסה וכו' מ"מ לא התייאש עצמו לומר הרי כבר אבדתי, אבדו ימי ושנותי בבהלה, ואיזה עתיד יש לי וממילא כבר לא אזכה עוד לתורה, אלא חיזק עצמו והתחיל ללמוד ולבסוף נעשה לגדולי הראשונים. ללמדנו כי כל אחד יכול להתחיל מעתה ללמוד וללמד לשמור ולעשות, ומאי דהוה הוה ומכאן ואילך יוכל לזכות לכתרה של תורה.

יח. איתא ב'שפתי צדיק', שמכלל ביאת יתרו וממה שהקב"ה ציוה למשה לקרבו, מכל זה ילמוד איש ישראל הירוד שבירודים בל יתייאש ח"ו, כמו שעל ידי שנדב יתרו לעבודתו ית"ש והוצרך לקירוב, צוה השי"ת בפירוש למרע"ה לקרבו, כן כל הבא לטהר התוה"ק מקרבתו בכל עוז.

יט. איתא בגמ' (שבת פו:) כי ביום הראשון שבאו בו בני ישראל להר סיני לא אמר להם הקב"ה ולא מידי 'מפני חולשא דאורחא'. ידועה הקושיא, וכי איזו חולשה היה להם על ידי הדרך, והלא היו מוקפים בעננים שיישרו כל הדרכים העקומות והעקלקלות וסלקו כל מכשול בדרך, אלא בעל כרחך שהכוונה לאותם ה'נחשלים' שהיה הענן פולטם מחמת חטאם, שלהם היה קשה הדרך, ורק מחמתם לא דיבר הקב"ה עם משה באותו היום, ונתעכבה נתינת התורה לישראל ביום אחד, ומכאן אתה למד, עד כמה אין הקב"ה 'מוותר' אפילו על אחד מישראל, ו'כולם אהובים' כולם בנים חביבים לפניו, ו'כדאי' לו להמתין עוד יום אחד מלתת את התורה בכדי שגם הם יוכלו לקבל אותה בנחת...

כ. כתיב (יש ב), 'ויסעו מרפידיים ויבואו מדבר סיני', וכתב רש"י 'למה הוצרך לחזור ולפרש מהיכן נסעו, והלא כבר כתב שברפידיים היו חונים, בידוע שמשם נסעו, אלא להקיש נסיעתן מרפידיים לביאתן למדבר סיני, מה ביאתן למדבר סיני בתשובה אף נסיעתן מרפידיים בתשובה', ושמעתי מחכם אחד שליט"א כי בא הכתוב ללמדנו ארחות חיים, שהנה מדרך היצר הרע להסית את האדם, היום כבר נפלת, תתחיל מחר, בשבוע הבא, בזמן הבא וכיו"ב, ועי"ז מפילו לגמרי, וכפי שמצוי בין הבריות, לזה אמרו שגם נסיעתם מרפידיים היתה בתשובה, ולא המתינו עד שיבואו 'למקום' אחר להתחיל בתשובה...

כא. ואין הקב"ה מבקש מהאדם אלא לפי כוחותיו, ואם יעשה כן הקב"ה ישלים לו את השאר. כך ביארו צדיקים (רמתיים צופים) בדברי רש"י דלעיל 'מה שמועה שמע ובא, קריעת ים סוף ומלחמת עמלק', וביארו, שהכוונה, איזו

שמתחילה היה בדעתו של הקב"ה לתת את התורה ע"י משה, אלא ש'וישב משה את דברי העם - שמעתי מהם שרצונם לשמוע ממך, אינו דומה השומע מפי שליח לשומע מפי המלך, רצוננו לראות את מלכנו, ועל כך נאמר 'ויאמר ה' אל משה' - א"כ שמוזקקין לדבר עמם לך אל העם וקדשתם. מכאן למדנו כוחו של רצון, עד שאמר הבורא שכביכול ע"י הרצון הזקיקן והבריחו אותו להתגלות ולתת להם את התורה בעצמו (אלא שהם לא עצרו כוח לשמוע מפי ה' רק ב' דיברות הראשונות).

היה אומר הרה"ק מסאטמאר זי"ע (שבועות עמו' קבו) דהא איתא במדרש (ילקוט ישעי' שצא) 'לעתיד לבוא יביא הקב"ה את הר תבור וכרמל לבנות עליהם את בית המקדש'. ויזכו לכל זה בשכר 'ההשתוקקות והרצון' שהיה להם בעת נתנת התורה שהתורה תינתן עליהם כמבואר במדרש (ב"ר צט א). והדברים קל וחומר, ומה אם הדומם זוכה ליקר ולגדולה בשכר הרצון, ק"ו לבן אנוש שבוודאי יזכה למדרגות עילאיות²² אם רק ישתוקק וירצה לקבל את התורה²³.

שמוע תשמעו בקולי וזה מצות תשובה, והוא חסדו הגדול שרוצה לקרב השבים ושלא לזכור להם מעשיהם הראשונים, עכ"ל (ועיי"ש ביאור המשך הכתוב)²².

ומביא עוד בשם הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע לפרש אומרו (פסוק ד) 'ואשא אתכם על כנפי נשרים', כי ה'נשר' נקרא בשם זה הואיל ומשיר נוצותיו הישנים ומתחדש בנוצות חדשים, וכמו שנאמר (תהילים קג ה) 'תתחדש כנשר נעורייכי', ופירש רש"י, 'כנשר הזה שמחדש כנפיו ונוצה משנה לשנה, ויש מדרש אגדה על מין נשר שכשמזקין חוזר לנערותו, ועל כך אמר הכתוב ואשא אתכם על כנפי נשרים - שהקב"ה נתן וטבע בעצמות נפשות ישראל את הכח להתחדש תמיד כמו 'נשר'.

לעשות רצונך אלוקי חפצתי - חשיבות ההשתוקקות והרצון בפרשתן (יש ט-י), 'ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וכו' ויגד משה את דברי העם אל ה', ויאמר ה' אל משה לך אל העם וקדשתם היום ומחר, וברש"י,

שמועה שמע יתרו שממנה הבין והרגיש שיש בכוחו להיות מבני ישראל, ושיוכל לעמוד בקיום כל התורה כולה ומצוותיה, ע"ז אמרו - קרי"ס ומלחמת עמלק, שאין חפץ הקב"ה בנצחון על היצר אלא כל רצונו הוא המלחמה בו, וכל יסוד היהדות הוא המלחמה התמידית עם היצר הרע, על כן אמר, אם זה עיקר התורה כולה, אף אני אוכל עמוד להיות נמנה כחלק מבני ישראל, להילחם עם יצרי, שאף אם אין בי כח לנצחו, מכל מקום יש בידי ה'ברירה' לעמוד בקשרי המלחמה.

כב. הנה כתיב בפרשתן 'ויספר משה לחותנו את כל אשר עשה ה' לפרעה ולמצרים על אודות ישראל, ומדייק בספר 'יגל יעקב' (מישקאלץ) שלכאורה ג' תיבות הללו 'על אודות ישראל' הם מיותרים, ועוד קשה, מדוע כאן כתיב 'אשר עשה הוי"ה' ואלו בריש הפרשה כתיב 'אשר עשה אלוקים'. ומבאר דהנה מצינו בכל המכות, שתיכף כאשר נכנע פרעה קצת וביקש להסיר המכה, שמעו לו אע"ג שעדיין לא שב בלב שלם, וזה היה מחסדו הגדול של הקב"ה, וזה היה תמוה בעיני יתרו, ולכך אמר לו משה רבינו אשר זה היה כדי שיקחו ישראל מוסר למו, שאפילו כשכבר הרבה לפשוע, מ"מ יקבלם הקב"ה בתשובה, בק"ו מפרעה ומצריים, וזהו 'על אודות ישראל' וכן 'אשר עשה הוי"ה' דוקא שזהו מחסדו הגדול.

כג. צא ולמד כמה גדולה וחשובה מעלת הרצון, דהנה אמרו חז"ל (מדרש שמואל רבתי פרשה ג) שקודם לידת שמואל הנביא יצאה בת קול ואמרה עתיד להיברא ילד בשם שמואל שיזכה לקבל חזיון נבואה מאת ה', מה עשו בני ישראל ברצונם כי עז שבנם יהיה הנביא, היו כולם קוראים את שם בניהם 'שמואל', למעשה לא זכה להיות הנביא אלא שמואל בנה של חנה. מ"מ הועיל להם הרצון וההשתוקקות שזכו שגם בניהם אמרו נבואה כל אחד פעם אחת. העמיס כן החיד"א בספרו 'יוסף תהלות' על הפסוק בתהלים (צט ו) 'ושמואל בקוראי שמו', דכיון שקראו שם בניהם 'שמואל' על כן זכו פעם אחת לנבואה. מכאן נלמד כוחו של רצון.

ומפורש כן במדרש (משלי פרשה יב) 'כל מי שישן על מטתו בלילה, וחושב בלבו ואומר, למחר אני משכים ואעשה עם פלוני טובה, עתיד לשמוח עם הצדיקים בגן עדן לעתיד לבוא, והרי לך, שעל עצם הרצון יטול שכר גדול כזה. כד. אל הרה"ק מהוסיאטין זי"ע נכנסו שני ידידים, 'ראובן' ביקש ברכה שיזכה לעשירות ואילו 'שמעון' ביקש ברכה לזכות ליראת שמים, ונתן להם איש איש כברכתו. לאחר שיצא 'ראובן' מן הקודש עלה ל'טעקסי' (מונית) שתוביל

אמר הרה"ק ה'שפתי צדיק' זי"ע (שפתי צדיק לשבועות אות נט), ד'חולשא דאורחא' היא מלשון 'חולת אהבה', והיינו, אחר שראה הקב"ה את הצמאון שיש להם לקבל את התורה, על כן העדיף שלא להתחיל עמהם סדר קבלת התורה, כדי שלא לגרום להפסיק השתוקקותם, כי דבר זה חביב עד מאד לפניו יתברך יי, וזוה עולה נחת רוחי יותר מן הכלי, ולא רצה לבטלם ממדרגה נשגבה זו.

אמרו חז"ל (שבת פו:) 'בחד בשבא לא אמר להו ולא מידי, משום חולשא דאורחא', פירוש שביום הראשון שהגיעו בני ישראל למדבר סיני לא אמר להם הקב"ה ולא מידי מפני שהיו טרודים מטורח הדרך. ומקשים העולם, איזו חולשת הדרך היתה להם, והרי לא היו צריכים להלך ברגליהם, אלא העננים נשאו אותם, ונעליהם לא בלו מעל רגליהם, ומדוע היו צריכים להתמתין עד יום השני לבואם למדבר סיני. ובדרך דרוש

אותו למחוז חפצו, וכשהגיע זמן התשלום נתן לדרייווער (נהג) שטר כסף וביקש עודף, השיב לו הנהג אין ברשותי את הסכום המגיע לך כעודף, על כן הבה לי שכרי בכסף 'קטן', ומאחר שלא היה לו לראובן מעות על כן ירד מהטעקסי לנסות לפרוט את הכסף, וניגש לדוכן שעמד בסמוך שם מכרו כרטיסי לאטערי (לוטו) וביקש לפרוט, אמר לו המוכר אינני חלפן כספים... אם ברצונך במטבעות כסף עליך לקנות כאן כרטיס לוטו ואחזיר לך עודף... בלית ברירה קנה כרטיס לוטו, ואכן, אחר כמה ימים נתבשר שכרטיס זה עלה בגורל על סכום עצום, ונעשה גביר מופלג, ונמצא שנתקיימה ברכת הרה"ק על אתר, ממש 'תוך כדי דיבור'... חזר 'שמעון' אל הרה"ק מהוסיאטין ושאלו מדוע הברכה לראובן בעשירות עשתה פרי מיד ואילו הברכה ליראת שמים עדיין מתמהמהת, החזיר לו הרה"ק, אם 'רצונך' להיות ירא שמים יהיה בתוקף הרצון כהרצון שהיה ל'ראובן' להתעשר גם ברכתך תתקיים במהרה...

כה. ידוע מה שכתב רש"י על הפסוק (שמות יט א) 'ביום הזה באו מדבר סיני - לא היה צריך לכתוב אלא ביום ההוא, מהו ביום הזה, שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום ניתנו', והקשה הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זי"ע (פרי צדיק לר"ח סיון אות ב) שהרי באותו היום שבאו למדבר סיני עדיין לא נאמר להם כלום ולא ניתן להם שום דברי תורה, ומה שייך לומר כאן שיהיו ד"ת חדשים עליך כאילו היום ניתנו. ומבאר עפ"י דרשת חז"ל בפסיקתא בחודש השלישי - בא חודש, והיינו שבאותו היום בא התחדשות בלב ישראל, והכוונה שנכנס בליבם חשק ותשוקה לקבלת התורה, ועל כן אמרו שיהיו ד"ת חדשים עליך, ר"ל 'שתמיד יהיה לישראל חשק זה כמו היום הזה שבאו למדבר סיני שהיה להם החשק הנפלא'.

סיפר 'המשפיע' המפורסם רבי מענדל פוטערפאס זצ"ל בעיצומה של 'התוועדות' חסידים - על אחד מחסידי חב"ד שהוגלה לסיביר הרחוקה על 'עוון' הרבצת תורה לתלמידי תשב"ר - מקום 'גלותו' היה במקום נידח מאד (בהרים היותר גבוהים בסיביר) מקום אשר בימות החורף אין מאיר אור השמש למשך כמה חדשים ברציפות. החסיד קיבל שם איזו ביקתה עלובה לדור בה, בלא שום ספרים או שאר חפצי קדושה, ומה מאד נשבר לבו בקרבו על מצבו, ויבוא יום השבת קודש ועדיין לא מצא החסיד מרגוע לנפשו. בשבת אחר הצהריים (רק על פי השעון היה בידו לידע כי שבת היום, שהרי לא היו שם לא זריחה ולא שקיעה) יצא אל מחוץ לביתו, ולפליאתו הוא שומע קול שירה בערגה והשתפכות הנפש (מאחר שבמקום ההוא לא גדלים עצים מרוב הקור והקרח לכן נשמע שם ה'קול' למרחקים אדירים). הלך החסיד אחר הקול עד שהגיע לביקתה ונדהם לראות יהודי מגודל שיער היושב אחוז שרעפים, ושר 'ידיד נפש' בכיסופין וגעגועים עזים לאביו שבשמים, אותו יהודי לא הבחין כלל בכניסת זה החסיד, אף כשהתיישב לצדו וזימר יחד עמו 'ידיד נפש אב הרחמן... נפשי חולת אהבתך'...

כעבור שעה ושעתיים סיימו שירתם, פקח המשורר את עיניו וראה למול עיניו יהודי הדור בצורתו. בשמחה רבה קיבלו באהבה וחיבה יתירה, ויאמר, זה לי עשרים שנה אשר הוגלתי הנה, ומאז לא ראו עיני צורת יהודי, תפילין לא הנחתי, בטלית לא התעטפתי, בצל סוכה לא ישבתי וקול שופר לא שמעתי, והנה עתה שלח לי ה' יהודי הדור כמוך, מה רבה שמחתי על כך, עתה הגידה נא לי, האם הבאת הנה איזה חפץ של מצווה או תשמישי קדושה, ענהו החסיד, רק תפילין של יד הצלחתי להציל לנפשי, כי את ה'של ראש' לקחו ממני הרשעים בכניסתי לכאן, (רק השל יד היתה מוחבאת היטיב תחת בית ידי) ואתנה לך להניחם למחרת השבת, כל הלילה התרגש היהודי, ובהשתוקקות עצומה המתין ל'יום' הממשמש ובא, כדי שיוכל לקיים מצווה שזה לו כבר עשרים שנה שלא קיימה, ויהי למחרת בהיות הבוקר ובהתלהבות עצומה בירך 'אשר קדשנו במצוותיו וציוונו' והניח התפילין, וקרא קריאת שמע 'שמע-ישראל-ה'-אלוקינו-ה'-אחד', ויצתה נשמתו באחד...

באר הפרשה - פרשת יהו

יג

נענה רבי מענדל ואמר, כל אחד מהיושבים כאן (בהתוועדות) ישאל את עצמו, היאך הייתי נראה אחר 'עשרים שנה' בסיביר ללא שום אפשרות לקיים אפילו אחת ממצוות ה', האם גם אז הייתי מזמר 'ידיד נפש' בהשתפכות הנפש בכיסופים וגעגועים לבורא עולם... או שכבר הייתי שוכח... לכל הפחות, עתה שיש לנו כל, והננו יושבים בהתוועדות רבתי ודאי נרים קול זעקה מקירות לבנו 'ידיד נפש אב הרחמן משוך עבדך אל רצונך'...

כה פירש הרה"ק ה'פני מנחם' זי"ע במה שאמרו חז"ל (תנ"כ"א כב ב) חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי, שהנה ידוע מה שאמר הרה"ק הרבי ר' בונם מפשיסחא זי"ע (וכן הגידו הרבה מצדיקי הדורות) שלכאורה צ"ב, כיצד שייך שיגיעו מעשינו למעשה האבות הקדושים אשר הם נשגבים ונבדלים ממנו הרבה יותר מרחוק מזרח ממערב, אלא שחז"ל דייקו בלשונם לומר מתי יגיעו מעשי, והוא מלשון 'נגיעה קלה', שלכל הפחות ידמו מעשינו למעשי האבות במקצת שבמקצת, וביאר הפני מנחם מאי משמע 'נגיעה', שהוא על דרך 'נוגע בעדות', מי שיש לו 'נגיעה' ורצון ורווח באותה עדות, ועל דרך זה הכוונה מתי יגיעו - מתי יהיה לנו רצון ושאיפה שיהיו מעשינו כמעשה האבות הק', שיהיה לנו לכה"פ 'נגיעה' (כלומר, רצון וסיבה) באותם מעשים ושלא תהיה עבודתנו מהשפה ולחוץ כמי שעושה דבר שאין לו בו שום עניין...

כו. מעשה באיש שבימים מקדם (לפני המלחמה) לא היה שומר תורה ומצוות, באמצע המלחמה כשנקלע לעת צרה וצוקה קיבל על עצמו שאם יינצל ונפשו תנתן לו לשלל, יתחיל להניח בכל יום תפילין (בעת המלחמה לא היו לו תפילין כלל). ואכן בניסי ניסים נשאר הלה שריד יחידי מכל מחנהו. ביום 'שחרורם' נלחמו צבא ארה"ב בחיילי האויב ימ"ש, ובתוך הקרב נפל 'פגז' על ידו השמאלית והיא נקטעה... אחר זמן כשהגיע היהודי לחוף מבטחים בארה"ב נכנס אל הרה"ק ריי"צ מליובאוויטש זי"ע ושטח את תמיהתו, וכי בדיוק יד זו שעליה הייתי אמור לקיים הבטחתי ולהניח עליה תפילין היא נפלה, ענהו הרי"צ, אם היתה ידך נשאת היית יכול לחשוב שהקב"ה נצרך להנחת תפילין שלך, וזה אינו - כי אין הקב"ה צריך לפעולות גשמיות בקיום המצוה כי אם בטהרת והתעוררות הלב בעת קיום המצוה, וזה יש בידך לעשות גם כאשר אין לך יד...

כז. ואכן, ה'השתוקקות' ותבערת קודש לעשות רצון קונו, גם כאשר נראה שהמצב מייאשו לגמרי, היא היא אבן היסוד, והיא סוד קיומנו בגלות המר הזה, וקיום כל העולם כולו, וכדאיתא בגמרא (סוטה מט). ואלא עלמא אמאי קא מקיים, אקדושה דסידרא, על מה העולם קיים מאז שנחרב הבית - על אמירת קדושה דסידרא (והוא 'קדוש קדוש קדוש, ברוך כבוד ה' ממקומו' שאנו אומרים בכל יום ב'ובא לציון' בגמר תפילת שחרית). וצ"ב מה יש בה באותה 'קדושה' יותר משאר קדושות ועניני קדושה, שדייקא עליה העולם מתקיים.

ביאור נפלא מצאתי לאחד ממעתיקי השמועה, כי מקור הדברים מצינו ל'שבלי הלקט' (מובא בב"י או"ח קלב) וז"ל, עוד הוסיפו לומר קדושה דסידרא, שלא היו יכולים לענות קדושה בתוך התפילה מפני האורבים שהיו עומדין בבית הכנסת, שגזרו שלא יענו קדושה. ולאחר תפילה כשהיו האורבין הולכין היו קורין וקרא זה אל זה ואמר דהיינו שילוש קדושה, ומוסיפין לתרגם אותו, מפני החיבה, כלומר שייחשב לנו כאילו אמרנו ב' פעמים קדוש, א. כנגד קדושת יוצר אור (שגם קדושה זו לא נתנו להם האורבים לומר). ב. כנגד קדושה שבתפילה, ואע"ג שבזמן הזה אנו אומרים קדושה בתוך התפילה, לא ביטלו קדישא דסידרא, קסברי גזירה שמא יגרום החטא (שמא שוב תחזור גזירת רשעים, שיאסרו עלינו להגיד 'קדושה' בתוך סדר התפילה).

ולבאר זאת בלשונונו, הנה יהודים הללו, שה'אורבים' - השונאים הגוים עמדו עליהם, ובחרבות שלופות שמרו עליהם בעת התפילה שלא יאמרו סדר 'קדושה', לא 'השלימו' עם המצב, ולא נתיאשו מלהתקדש בקדושת מלך ממ"ה, אלא אמרו לעצמם, לא ולא, לא נתיאש, לא נוותר על הקדושה... לא נתיאש מתפקידנו בזה העולם להתקדש בקדושת השם יתב"ש, עם כל הגזירות וההסתרות, הרי אנו נמשיך בשליחותנו בזה העולם ואפילו מתוך מסירות נפש - על כן, אך נסתלקו להם הרשעים, מיד בקעה מלבם הבער הזעקה הקדושה - מיד זעקו בקול גדול פעמיים באהבה 'קדוש קדוש קדוש', להשלים כל הקדושות (של יוצר ושל התפילה).

וביתר עומק, יש בה במעלת קדושה דסידרא זו. כי יש בה ענין ורמז ל'השתוקקות' וצמאון להתקרב אל ה', להתקדש בקדושתו, כי רבים המה אשר יהיו מרוצים ושלווים אם יקלע לפניהם 'אונס רחמנא פטריה', אמנם, באמת, דייקא בשעה זו ניכרת פנימיותו של היהודי, אם אין לו מנוח, ועל אף ה'אונס' עדיין לבו כואב 'למה נגרע', ובווער בו שלהבת אש ברצון ותשוקה עצומה לקיים מצוות ה', להתקדש במצוותיו, זה האיש קודש הוא בפנימיותו.

וכאשר למדנו בדברי הגה"ק ה'חתם סופר' זי"ע (דרשות קסו) לבאר 'על חטא שחטאנו לפניך באונס וברצון', ומדוע אנו מכים 'על חטא' שהיה ב'אונס', הרי פטורים היינו מחמת האונס ואין זה נחשב ל'חטא' כלל. אלא ביאורו,

קבלת התורה - כוחה של קבלה

איתא בגמ' (ע"ז ג.), לעתיד לבוא יאמרו אומות העולם להקב"ה, מדוע נותן שכר טוב רק לבני ישראל, ומניין שהם קיימו את התורה, ויאמר להם הקב"ה שמים וארץ יעידו בהם שקיימו את התורה כולה, אומרים לפניו, רבש"ע, שמים וארץ נוגעין בעדותן, שנאמר (ירמיה לג כה) 'אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתני', ואמר ר' שמעון בן לקיש מאי דכתיב (בראשית א לא) 'ויהי ערב ויהי בוקר יום השישי', מלמד שהתנה הקב"ה עם מעשה בראשית ואמר אם ישראל מקבלין את תורתו מוטב ואם לאו אני מחזיר אתכם לתוהו ובוהו. והקשו התוס' (ד"ה נוגעים), שהרי עצם קיום שמים וארץ הוא ההוכחה הגדולה ביותר שבני ישראל קיימו את התורה, שאם לא כן אזי לא היו קיימים.

ותירצו התוס' 'שהם קיימים ממה שקבלו, כדאמר אם ישראל מקבלים', והיינו שאף אם יתכן (ה"ו) שבני ישראל אינם מקיימים את התורה אך מכל מקום עדיין שמים וארץ יעמדו על תילם מכוחה של 'הקבלה' לקיים את התורה (ומכל מקום נחשבים השמים והארץ לנוגעים בעדותם' מפני שהיה להם הנאה ע"י הקבלה, מהרש"א).

ומכאן נלמד נוראות על כוחה של קבלה טובה, עד שעצם הקבלה כבר יכולה להעמיד שמים וארץ, וללמד לכל אחד ואחד בדידיה שאם יקבל עליו קבלה טובה הרי שזוכה הוא למצוא תיבך"ה ומיד"ה חן וחסד ורחמים בעיני המקום ב"ה.

ובזה מצאנו בזאת תשובה ניצחת על טענה הנשמעת בקרב המחנה דבר יום ביומו, על מה ולמה אקבל על עצמי להיטיב מעשי, לשנות דרכי, לקבל

שהכוונה אנו מכים 'על חטא' מדוע היה לנו לירצון' מה שנאנסנו ולא יכולנו להתקרב אל ה'. וזוהי הדרך הישרה, שיהיה לבו בוער, ויאחז עצמו בכל אחיזה שיש לו כיצד יוכל לקיים המצוה אף במצב של אונס וריחוק. וזוהי תקנת קדושה דסידרא, לא אמרו, נו, מה נעשה, ה'אורבים' מאיימים עלינו, אינם נותנים לנו לומר 'קדושה', לא ולא, לא נסכים להפסיד קירבה זו, שהרי התקרבות עצומה ואהבה עזה יש לבני ישראל בעת אמירת ה'קדושה' - כי הקב"ה עונה ואומר באותה שעה שבני"י אומרים קדושה כי אין לי הנאה בעולם כאותה שעה שעניניהם נשואות בעיני ועיני בעיניהם (ספר היכלות, הובא בטור א"ח ככה), הם חפשו עצה ותחבולה איך לקיימה באיזה אופן שיהיה, כי כביכול שמעו 'בת קול' המכרזת ואומרת, בני חביבי, ה'תשוקה' שבוערת בכם דייקא בתוככי הגלות וההסתר חביבה עלי ביותר, ואכן 'מצאו' מקום להתגדר בו, לומר קדושה דסידרא בציבור, שקדושתה למעלה מעלה, וב'שולחן ערוך' (קלב א) 'וצריך להזהר בו מאד לאמרו בכוונה', ובזוהר הק' הפליגו בהפלגות גדולות בשגב קדושה זו. ועל תשוקה בוערת כזו העולם קיים.

וכן אמר הרה"ק רבי אשר מסטאלין זי"ע (בסדר היום המובא בספר הק' בית אהרן) וז"ל, יזהר בקדושה דסידרא לומר בכוונה גדולה, כי זה תיקון על כל היום, שיהיה מסודר בכל הענינים.

כח. כתיב (לעיל יב כח), 'וילכו ויעשו בני ישראל כאשר צוה ה' את משה ואהרן כן עשו', וברש"י 'וכי כבר עשו, והלא מראש חודש נאמר להם, אלא מכיון שקבלו עליהם מעלה עליהם הכתוב כאלו עשו'. וביאר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע, דאיתא בגמ' (קידושין ט: מ.) 'ישב ולא עבר עבירה נותנים לו שכר כעושה מצוה, כגון שבא דבר עבירה לידו וניצול הימנה וכו' ועושין לו נס', ע"כ. והיינו שאם לא בא לידי נסיון אינו מקבל שכר על שלא עבר עבירה. כי השכר בא על 'התגברות' כנגד היצר, ואילו זה האיש לא בא לידי מלחמה כלל. אמנם המקבל על עצמו להיזהר ולהישמר מכל רע כפי יכלתו, מעלה עליו הכתוב כאילו עשה אף אם לא בא דבר עבירה לידו, כי הוא נדמה לשומר המקבל ע"ע לשמור כל הלילה מפני הגנבים וכדומה, שאי אפשר לבעל הבית לומר לו - הן לא באו גנבים בזה הלילה, מדוע אשלם לך, כי אדרבה, תשלום שכרו בא על עצם התחייבותו לשמור.

כט. מעשה נורא כתב הגה"ק ה'פני יהושע' זי"ע בהקדמה לספרו, מה שאירע עמו, כי ביום ג' כסליו תקס"ג בהיותו יושב ב'לכוב' בביתו ועוסק בתורה עם תלמידים מקשיבים, לפתע פתאום התלקחו כמה חביות גדולות המלאות ב'פולוויר' (אבק שריפה, חומר נפץ), עד שנהרסו בתים גדולים ובצורות חומה, ונהרגו כשלושים ושישה נפשות מישראל, ובתוכם גם זוג' ובתו היחידה וחורתו וחורתו, 'וגם אנכי הייתי בין הנפילים מאיגרא רמא לבירא עמיקתא, ובאתי במעמקי מצולה בארץ התחתית ממש כבתוך המכבש מחמת כובד המשא הגלי גלים שנפלו עלי קורות בתינו יותר מקורות בית הבד', עד שלא היה יכול להזיז את אבריו, וכבר חשב שנגזר עליו להסתלק מן העולם בדמי ימיו במיתה

תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חוקיו, כל המחלה אשר שמתו במצרים לא אשים עליך כי אני ה' רופאך, וז"ל, ויאמר אם שמוע תשמע, נ"ל שהוא הבטחה, 'אם שמוע' - תקבל עליך לשמוע, או אני מבטיחך כי 'תשמע לקול ה' אלוקך' - כי יעזרך ה', 'והישר בעיניו תעשה' - כי לא יאונה לצדיק כל און ורגלי חסידיו ישמור, עכ"ל.

איתא בגמ' (תענית ח:): 'בימי ר' זירא גזור גזרה וגזור דלא למיתב בתעניתא', והיינו, שגזרה מלכות הרשעה על ישראל, ובנוסף גזרו עליהם שלא ישבו בתענית כמנהגם לשבת בתענית על כל גזירה שרצו

'קבלה טובה', הרי ממילא נפול אפול לאחר זמן או בקרוב ממש... אך האמת יורה דרכו, אל יפול רוחך בקרבך, אלא קבל על עצמך 'בקבלת התורה' קבלות טובות, ובעצם הקבלה כבר תזכה שהעולם כולו - שמים וארץ יעמדו בזכותך... ולא עוד, אלא שהבא למהר מסייעים לו, והמקבל על עצמו להיטיב דרכיו הרי מן השמים נותנים לו עזר וסיוע אלוך שיוכל לעמוד בה.

ובאותם דברים נוראים שכתב הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע על הפסוק בפרשת בשלח (לעיל טו כו) ויאמר אם שמוע תשמע לקול ה' אלוקך, והישר בעיניו

משונה, כשהוא נידון ב'ארבע מיתות' סקילה (ע"י הקורות הגדולות שנפלו עליו) שריפה (מחמת הדליקה הגדולה שהתלקחה) הרג וחנק. ומתאר שם, שחשב לעצמו שקורות ביתו שהם המעידים על האדם ליום הדין (תענית יא.) הם המה שיבצעו בו את הדין, כמו שנאמר (דברים יז ז) 'יד העדים תהיה בו בראשונה להמיתו'. וככה שכב בין ההריסות לערך שליש או רביע שעה, ובינתיים שקטה האש והחלו המון העם לנסות לחלץ את הלכודים בין ההריסות, אך דא עקא שהם המיתו רבים על ידי שדרכו עליהם ורמסו אותם רח"ל. 'סוף דבר כבר יצאתי מכלל ודאי נפשות לידי ספק, אז אמרתי עודני בתוך הגל, אם יהיה אלוקים עמדי והוציאני מן המקום הזה לשלום ויבנה לי בית נאמן להרבות גבולי בתלמידים, לא אמנע עצמי מכותלי בית המדרש ולשקוד על דלתי העיון בסוגיות הש"ס ופוסקים וללון בעומקה של הלכה וכו', אני טרם אכלה לדבר הדברים אל לבי שמע ה' בקול עניי ונתן לי מהלכים בין העמודים כמין שביל ממש נעשה לי ויצאתי בשלום בלי פגע, אז ידעתי נאמנה כי מה' היה הדבר ממש במקום שאין מצילין' וכו'.

ואין הדברים אמורים דייקא אצל ה'פני יהושע'... אלא כה היה אצל אברך חשוב מבני החבורה שלדאבון לב נחלה באופן קשה, ובאמצע הקיץ הובהל לביה"ח לעבור 'טיפולים' במשך שישים יום רצופים, כשהרופא מודיע שלאחר מכן עליו לעבור ניתוח מורכב ה"י. והנה בעת 'רעוא דרעוין' (סעודה שלישית) ב'שבת נחמו' תשע"ט נתעוררו חבריו מתפללי בית המדרש להתחזק לשמור על מורא מקדש ובחומר איסור שיחה בעת התפילה, ותיכף לאחר 'מעריב' חתמו כולם כאיש אחד שלא לדבר בעת התפילה למשך ארבעים יום. למחרת ביום ראשון י"ז מנ"א בבוקר הודיעו הרופא שהוא מפסיק את סדרת הטיפולים, וכעבור יומיים - ביום שלישי שוחרר האברך לביתו כשכולו נקי וגם הניתוח מתבטל... באותו הזמן נענה הגה"צ רבי דן סגל שליט"א בהתפעלות, ראו והתבוננו כמה גדול כוחה של קבלה, תפילה אחת בה עמדו באותה קבלה טובה (היא תפילת שחרית של יום ראשון, אחר שחתמו בסיום תפילת מעריב) וכבר אירע אות ומופת והשתנה הכל לטובה.

ל. ושני 'הבטחות' נכללו בדבריו למי שמקבל על עצמו 'לשמוע'. א. הקב"ה יעזרהו כנגד יצרו הרע שיוכל לנצחו ולעבוד את הבורא ית"ש. ב. רגלי חסידיו ישמור להצילו ממחלה וכל מיני מפריעים, דברים המעכבים (באונס) מקיום אותה קבלה טובה.

סיפר הגר"ח קנייבסקי זצוק"ל מאי דהוי עימיה בצעירותו, שביקש מאחד לקבוע עמו 'שותפות' וללמוד עמו ב'חברותא' דבר יום ביומו, אמר לו הלה, הנה אני איש ידוע חולי כי בטבעי יש לי רגישות לקור ולצינה ונוטה אני לחלות עי"ז פעמים הרבה, ולא עוד, אלא בכל פעם שאני נחלה מן הצינה הנני נאלץ לשכב במיטה לזמן ממושך לכמה שבועות, וממילא מה לך לקבוע 'חברותא' עם איש כמוני שמעת לעת יהיה 'הפסקה' ברציפות הלימוד, מוטב שהרב יחפש אחר 'שותף' בריא שיוכל ללמוד עמו בקביעות, נענה לו הגר"ח, מאן יימר שאם תקבל על עצמך ללמוד בקביעות כחק בל יעבור שעדיין תחלה ותצטנן... נמנו וגמרו שמתחילים ללמוד בצוותא, ואכן 'סדר' זה נמשך תקופה ארוכה מאוד, ומדי יום למדו כפי שסיכמו באין שום מפריע - לא חולי ולא צינה... ויהי היום ונאלץ ה'שותף' ההוא להיעדר מסיבה מוצדקת ביותר (לטענתו), ולמחרת היום אחזתו צינה ונפל למשכב ונתבטלה ה'חברותא'... ללמדנו ארחות 'חיים', כי המקבל על עצמו הנהגה טובה בקביעות הרי המקום ב"ה בסעדו ובעזרו שיוכל להשלים חפצו הטוב, ולהינצל מכל 'צינה' ומשאר מרעין בישין...

ה'עת רצון' המתעורר בשמים על ידי 'הקבלה' מאשר בשעה שמקיימים אותה למעשה, והתפילה נשמעת אז במרומים ומתקבלת יותר. ופשיטא שאין הדברים אמורים דייקא לגבי צומות ותעניות, אלא כך הוא בכל עניין ועניין, שהאדם מפקח להתחייב ולקבל על עצמו, אך אדרבה דייקא מחמת כן גדול כוחה של קבלה טובה לעורר רחמים ולהציל מגזירות רעות וקשות לא.

וכל אשר לרעך - סיום עשרת הדברות בבין אדם לחברו כי זה עיקר התורה

בסיום עשרת הדברות אמר הקב"ה 'וכל אשר לרעך', ואמרו צדיקים שבא ללמדנו שזהו 'תכלית' עשרת הדברות ותכליתה של כל התורה כולה - שיטח האדם מידותיו, יתנהג בין אדם לחברו בדרך הישר והטוב הן ב'עשה' - לסייעו^{לב} ולעודדו בכל מיני עזר וסיוע, הן ב'לא תעשה' להזהר בכבודו ולא לביישו, למנוע ממנו אפי' צער כל דהו^{לב}.

כתב המבי"ט (בית אלוקים שער היסודות פי"ב) הנה חמשת הדברות הראשונות שנכתבו ב'לוח' הימין משני

שתתבטל (עי' רש"י ומהרש"א בטעם גזירה זו). לא ידעו מה לעשות היאך לבטל את הגזירה מאחר שלא יכלו להתענות, 'אמר להו ר' זירא נקבליה עילוון ולכי בטיל הגזירה ליתביה' - נקבל על עצמנו עתה להתענות לאחר שתתבטל הגזירה שלא להתענות, והקבלה עצמה תהא נחשבת כתענית, 'אמרי ליה מנא לך הא, אמר להו דכתיב (הניאל י"ב) ויאמר אלי אל תירא הניאל כי מן היום הראשון אשר נתת את לבך להבין ולהתענות לפני אלוקיך נשמעו דבריך'. ומבאר המבי"ט (בית אלוקים שער התפילה פי"ג) וז"ל, הנה נתבאר כי מצד קבלתו על נפשו עינויו הרי הוא כמצטער מעתה, שטבע האדם הוא להצטער ולדאוג על הצער העתיד לבוא טרם בואו, ולזה נענה באותה העת על דעת שישלים צערו ועינויו וכו', עכ"ל.

ומבואר בדבריו כי הצער בעת הקבלה להתענות גדול יותר מהצער שיש בשעת התענית בפועל מחמת טבע האדם ש'דאגתו' על העתיד קשה לו יותר מהקושי בשעת מעשה (ועינו תחונה, כמה הבריות דואנים בערב התענית לאכול הרבה יותר מכדי הצורך) ועל כן גדול

לא. והנה נאמר (יט ה) 'ועתה אם שמוע תשמעו בקולי', וברש"י אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות. ולכאורה צריך ביאור, כי נראה מדבריו שגם עצם הקבלה היא בכלל כל התחלות קשות, ואם כן מה ירוויחו בזה שיקבלו על עצמם עתה, הרי עדיין עצם הקבלה קשה היא עליהם, ועוד אחר שאמר 'שכל התחלות קשות' משמע שיש כאן נתינת טעם לדבר, ואיזה טעם לדבר יש ב'כל התחלות קשות' שמחמת זה יערב לו מכאן ואילך.

וביאר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע, כי כך היא דרכה של תורה, בשעה שבר ישראל מתחיל להתעלות יש התנגדות גדולה מאד מצד היצר וקשה לו לעבוד את ה', והעצה היעוצה שמתחילה 'יקבל על עצמו עול תורה' בקבלה - רק במחשבה, והרי אין נברא שבעולם היודע מחשבות, ואפילו המלאכים, וממילא אי אפשר ליצר למנוע אותו ממחשבות אלו, כי אינו יודע מזה כלל. נמצא שבבואו לעסוק בתורה בפועל כבר איננו עומד 'בתחילת' העבודה שהרי 'מחשבה טובה הקב"ה מצרפה למעשה', ומכיוון שהוא עומד כבר באמצעו של דבר כבר סרה ההתנגדות הקשה והכבידה.

וזה הביאור בדברי רש"י הק' אם 'עתה' תקבלו עליכם אם תקבלו על עצמכם בקבלה בלב על עסק התורה, הרי שמכאן ואילך יערב לכם כיוון שהינכם כבר באמצעו של דבר, וכבר עברו עליכם - כל ההתחלות קשות, וממילא ש'יערב לכם מכאן ואילך'.

לב. מעשה נורא סיפר כ"ק אדמו"ר מפינסק קרלין זצ"ל, כי פעם אחת אמר הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע על שנים מחסידיו שהם זוכים ל'גילוי אליהו', והיה הדבר לתימה, שכן המה לא נודעו כצדיקים מופלגים, אלא כאנשים מן השורה... ומה הטעם שהגיעו למדרגה נשגבה כזאת, ו'גילה' הרה"ק, כי שני אלו משכימים בכל בוקר והם מנקים את בית הכסא (של רבים, כנהוג באותם הימים) מכל רפש וזוהמא המצוי שם... ומסירות נפשם כל כך להיטיב לאחרים היא היא שרוממה ונישאה אותם עד שזכו למה שזכו...

לג. ויזכור דברי רש"י בפרשתן דכתיב (כ כג) ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך, וכתב רש"י (שאם תעלה במעלות) נמצא שאתה נוהג בהם מנהג בזיון, והרי דברים קל וחומר, ומה אבנים הללו שאין בהם דעת

ליתרו, ואחד מהן הוא 'יתר', על שם שיתר פרשה אחת בתורה - 'ואתה תחזה' וכו' (פסוק כא). ולכאורה צ"ב שהרי לא כאן תחילת דברי יתרו, אלא בפסוק זי"ן כדכתיב 'ויאמר הותן משה אליו לא טוב הדבר אשר אתה עושה', אלא מכאן ראיה שלומר איש לרעהו 'לא טוב הדבר אשר אתה עושה' אינם בכלל 'פרשה אחת בתורה', וכל חשיבותו אינו אלא בעזרתו לרעהו בעצה טובה ובמעש, ובדברי חיזוק המיישבים את הלב¹.

בפרשתן (כ כא), 'מוזבא אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך', וביאר הר"ק מרוז'ין זי"ע (עירין קדישין), שבא הכתוב ללמדנו את הדרך אשר נוכל גם בימינו אנו לעשות מוזבא לה' ולהקריב עליו קרבנות, והוא על ידי 'אדמה' - מלשון דומיה ושתיקה (וכמו 'לך דומיה תהילה', תהילים סה ב), שהבולם פיו וסוגרו מלדבר דברים אסורים או מלהשיב לרעהו² הרי בזה מקיים הוא בעצמו 'וזבחת עליו את עולותיך' -

הלוחות מדברים ממצוות שבין אדם למקום - אנכי, לא יהיה לך, שבת ושאר הדברות שעל האדם לקיימם בינו לקונו, ואילו חמשת הדברות האחרונות מדברים מ'בין אדם לחברו' כ'לא תרצח' ו'לא תגנוב'. והמתבונן יראה, כי דברות של בין אדם למקום ארוכות המה, ואילו המצוות שבין אדם לחברו נאמרו בקוצר אמרים 'לא תגנוב' ותו לא, ומאחר ששני הלוחות שווים בגודלם היו, נצטרך לומר כי האותיות של הדברות האחרונות גדולות היו בהרבה מדברות הראשונות, - וטעם הדבר כדי שיהא נראה וניכר לכל חיוב הזהירות בדברות אלו - בין אדם לחברו, יותר ממה שנוהר בבין אדם למקום³, כי עיקר העיקרים הוא 'בין אדם לחברו'. וכבר אמרו חז"ל (סוטה יד.) 'תורה תחילתה גמילות חסדים וסופה גמילות חסדים⁴ לה'.

ובעין דברי הר"ק ה'אמרי אמת' זי"ע (ליקוטי יהודה בפרשתן), דאיתא ברש"י (יה א) שז' שמות היו

להקפיד על בזיונו, אמרה תורה הואיל ויש בהם צורך לא תנהג בהם מנהג בזיון, חברך שהוא בדמות יוצרך, ומקפיד על בזיונו, על אחת כמה וכמה...

לד. חידוש נפלא מצינו ב'ספורנו' (כ יב) שדברי הכתוב למען יאריכון ימיך במצות כיבוד אב לא קאי רק על מצוה זו, אלא על כל החמש דברות ראשונות שקדמו לה, ובכולם השכר 'למען יאריכון ימיך' בעולם הבא - בעולם שכולו ארוך (קידושין לט:), ומסיים בזה"ל, אמנם החמשה דברות האחרונות, והן שלא נזיק לאדם בגופו בכבודו ובממונו במעשה בדבור ובמחשבה, הן אזהרות ששומרות מהעונש בעולם הבא ובעולם הזה, עכ"ל. ומפורש בדבריו ששכר ועונש על מצוות שבין אדם למקום הוא בעולם הבא, אמנם במצוות שבין אדם לחברו הרי נפרעים גם בעולם הזה, ומידה טובה מרובה. וכך מבואר בחז"ל (תוספתא פאה פ"א ה"ב) שעל עבירות שבין אדם לחברו נענשים בעולם הזה. וכך היה מרגלא בפומיה דהרה"ק רבי שלמה מזוועהיל זי"ע, כי על עבירות החמורות ש'בין אדם לחברו' נפרעים מן האדם בעולם הזה, ומשם באים רוב הצרות והייסורים ומכאובים הקשים שסובלים בהאי עלמא, וכל הגהנום בעולם העליון אינו אלא על עוונות של 'בין אדם למקום'.

לה. הגר"א מווילנא זי"ע אמר, דדרך הרוצה לבדוק את ה'ספר' מה טיבו יעיין בתחילת הספר ובסופו ומזה יבין טיבו וטיב מחברו, כמו"כ בספר התורה הזה נבין מעלת מדת גמילות חסדים ממה שפתחה תורה וסיימה בגמילות חסדים.

לו. הנה בתורה כתיב לא תרצח בניקוד פת"ח, וכשקורין אותו בציבור בטעם העליון אז נקרא לא תרצח בניקוד קמ"ץ, וטעמא בעי למה נכתב בין בניקוד קמ"ץ ובין בניקוד פת"ח, ויש שביארו (עיי' קול אליהו להגר"א בפרשתן, בן יהודע מכות ז, ועוד) דהנה הלאו של 'לא תרצח' לא נאמר דוקא באופן ששחט את חברו בסכין, אלא יש עוד אופנים של 'רציחה', דיש 'רציחה בפה' וכגון המלביץ פני חברו ברבים דאמרו בגמ' דנחשב 'כאילו שופך דמים' דחזינן ליה דאזיל סומקא ואתי חיזורא, וכן לשון הרע איתא בגמ' ערכין (טו:) דהורג שלשה עיי"ש, וזהו לא תרצח 'בפת"ח' שהוא אזהרה שלא ירצח אדם ב'פתיחת פיו'

אבל יש לך לדעת שיש עוד אופן של 'רציחה בפיו' והוא ע"י 'קמ"ץ' שקומץ פיו במקום שראוי לו לפתוח פיו ולדבר, במקום שיש בידו להציל נפש מישראל מרדת לבאר שחת ע"י אמרי חיזוק ו'גוט ווארט' וזה שקמץ פיו הוא פשוט 'רוצח נפשו' ברוחניות ובגשמיות, וצריכין ליהזר בזה מאד שלא יעבור על לא תרצח ב'קמץ'.

לז. ומה רב טוב הצפון למי שאינו עומד על מידותיו ומוותר משלו. כדאיתא בזוה"ק (הקדמה ב: הובא ב'אור החיים' הק' בראשית א א, בפ"י ה"א), וז"ל. עוד יתפרש תיבת בראשית על דרך אומרם ז"ל (הקדמת זוהר ב) כי בשעת בריאת

באר הפרשה - פרשת יתרו

שמקריב הוא קרבן כליל להשי"ת, ולא עוד אלא שע"ז זוכה להשיג את השלמות, וכמו שנרמז במה שאמר 'ואת שלמוך' לח.

אב הרחמים הוא ירחם עם עמוסים, וזוכה לקבל התורה ולהתברך בכל הברכות הכתובות בה, בעגלא ובזמן קריב, אבי"ר.

העולם נכנסו האותיות לפני הבורא, נכנסה ת' ואמרה לפניו רבונו של עולם רצונך לברוא בי העולם... ואת כולם השיב ה' כי אינו חפץ לטעם האמור בדבריהם לכל אחת ואחת, עד שנכנסה ב"ת וקבלה וברא בה העולם דכתיב בראשית, אל"ף שתקה (אף שראתה שהאות שלאחריה עולה לגדולה והיא נשארת מאחור - בקטנותה), אמר לה הקב"ה אל"ף למה את שותקת... את תהיי ראש לכל האותיות... וממנה התחילו את עשרת הדברות - 'אנכי ה' אלקיך' (פרשתן כ ב). מכאן שמדת הוויתור משתלמת לבסוף, ואף אם לפעמים נדמה בעיני האדם שירוויח על ידי השמעת טענותיו ותביעת זכויותיו, או לכה"פ עליו להשיב לחבירו מנה אחת אפיים ללמדו לקח... אך האמת אינה כן, ואדרבה בשכר השתיקה במקום שיש לו זכות הדיבור זוכה להתעלות ולהיות לראש.

לח. הרה"ק ה'לב שמחה' זי"ע (פרשת במדבר תש"מ) ביאר במה שאמרו בגמרא (שבת פו:): על הפסוק בפרשתן (יט א) 'ביום הזה באו מדבר סיני - יומא קמא לא אמר להו ולא מידי', כי בזה היה ההכנה לתורה ע"י 'לא אמר להו ולא מידי', לרמז על חובת שמירת הפה שיהיה פה נקי וקדוש.